Q. D. B. V!

DISSERTATIO
AD
CAPITULATIONEM JOSEPHI ROMANORUM REGIS AUGUSTI
DE OBLIGATIONE ET POTESTATE REGIS ROMANORUM IN GENERE
OCCASIONE
PROOEMII CAPITULATIONIS.

QUAM
SUB PRÆSIDIO
FRIDERICI NITZSCHII
PHIL. ET JUR. D. ET PROF. PUBL. COM. PAL. CÆS. CONSIL. ET ASSES. SUMMI HASSIÆ APPELLATIONUM JUDICII
PUBL. ERUDITORUM DISQUISITIONI
SUBMITTIT
FRIDERICUS LUDOV. WALDNER DE FREUNDSTEIN
DIE JANUARII ANNO M DCC.
IN AUDITORIO SOLENNI
GISSÆ HASSORUM.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

EXCUD. JOH. REINHARDUS VULPIUS, UNIV. TYPOGRAPH.

FRID. LVDOV. WALDNERO
DE FREVNDSTEIN,
SCHWEIGHVSII, SIRENZII, BERVILÆ, BERTSVILÆ, WECKENTHALII
ET OLVILÆ DOMINO
PARENTI SVO OPTIMO,
DEVM RITE PRECATVS,
UT EVM,
CVM MATRE PIENTISSIMA,
SEMPER INCOLVMEM, SANVM HILAREMQVE PRÆSTET,
AC OMNIBVS ABVNDANTISSIME REBVS
CVMVLET, QVIBVS HVMANA CONSVMMATVR
BEATITAS,
PVBLICA PIETATE,
DISSERTATIONEM HANC,
CEV FRVGI ME GNATVM FACERE PAR EST,
LIBENS MERITOQVE
DO, DICO, CONSECRO
FRIDERICVS LVDOV. WALDNER
DE FREVNDSTEIN.

COMMENTATIO
AD
CAPITULATIONEM JOSEPHI ROMANORUM REGIS AUGUSTI;
ET QUIDEM AD EJUSDEM *PRINCIPIUM SEU PROOEMIUM*;
DE
POTESTATE ET OBLIGATIONE REGIS ROMANORUM IN GENERE.

CAPUT I.
DE NOMINE ET TITULO REGIS ROMANORUM.

I. D*iſpoſitio* Capitulationis. 1. *Diviſio* Procemii ſeu Principii *in tria Capita, quorum,*
1. *Agit de Profitente obligationem & Poteſtatem.*
2. *De Cauſâ.*
3. *De Profeſſione ipſâ.* 2.

II. Joſephi *idem quod* Auguſti *Nomen* 3. & 4.
Quid ſignificet id Nomen? 5.

III. Auguſti *vox Nonnullis* ab augurio *derivatur* & avium geſtu 6.

Et eſt verbum Sacrorum, 7.

Sed melius ab augendo *derivatur & probatur.*

1.) Ex Teſtimonio Svetonii 8.

2.) *Ex adjectione particulæ* Semper. 9.

3.) *Ex Tavtologia aliàs ſecutura* 10.

4.) *Quia molâ ſalsâ ancta ſacra, conſecrata & auguſta dicebantur.* 11.

Unde Auguſtus *rectè vertitur* Mehrer des Reichs 12.

IV. *Titulus Curialis eſt, quando Principes dicunt* Nos 13.

Quod 1. *vel* modeſtiæ *adſcribitur.* 14.

Hiſpanorum Rex ſubſcribit in Numero ſingulari. 15.

Vel 2. *quod* Perſonam repræſentantem populum *gerant.* 16.

Principes in familiari alloquio etiam utuntur Numero ſingulari. 17.

Vel 3. *ex* honoris exhibitione *traxit ortum.* 18.

Jam Plinii Secundi *temporibus obtinuit Ille mos.* 19.

Tuiſſatio Inferioritatem innuit ſtylo Curiali. 20.

V. *Titulus* Dei gratia *quibus compepetat.* 21.

Etiam competit illis, qui limitatam habent poteſtatem, modo ſummam. 22

Adeoque & Imperatori & Regi Romanorum. 23.

Imò & Electoribus & Principibus Imperii, & quare? 24.

Quare Prælati & Comites Imperii illo titulo abſtineant? 25.

Quid de Exemplis antiquis ſentiendum? 26.

Non multum intereſt ſive Titulus Dei gratia *Nomini Proprio præ- an poſtponatur.* 27.

Stylo Cæſareo poſtponitur. 28.

Præponitur plerumque in Titulis Principum. 29.

VI. *Inter titulos reales refertur Titulus* Regis Romanorum. 30.

Varia acceptio Regis Romanorum. 31.

Diverſa Cæſaris & Regis Romanorum *Appellatio Carolinis temporibus adſcribenda,* 32.

VII. *Titulus* Semper Auguſti *apud Græcos & Romanos Imperatores frequens fuit.* 33.

Etiam Carolus M. *eo uſus eſt.* 34.

An Imperator dicatur Semper Auguſtus, *Rex vero Romanorum tantum* Auguſtus. 35.

Reſpondetur ad Conſtitutionem Friderici de Pace Conſtantiæ. 36

VIII. *An Rex* Germaniæ *à Rege* Romanorum *differat.* 37.

Ratio dubitandi. 38.

Rationes decidendi. 1. 2. 3. 4. 39.

Commoda affirmativæ ſententiæ, & quare Maximilianus I. Titutulum Regis Germaniæ aſſumpſerit. 40.

Rectè

Rectè tamen Comitia Germaniæ dicuntur Imperialia. 41.
IX. *Tituli* Regis Hungariæ, Dalmatiæ & *reales reliqui remiſſivè tanguntur, 42.*
Habetur verò in Capitulatione *Titulus Regis Romanorum minor. 43.*

§. I.

CApitulatio JOSEPHI ROMANORUM 1
REGIS AUGUSTI ſemetipſam in *Principium, Tractationem & Finem* ſeuEpilogum diſpeſcit. *Principium,* de quo impræſentiarum agimus, generaliter continetRegis Romanorum *Profeſſionem Poteſtatis & Obligationis ſuæ*; *Tractatio* porrò *Obligationem & Poteſtatem Ipſam* in certos & quidē XLVII. diviſam Articulos; *Finis* verò ſeu Epilogus *Obligationis Confirmationem*. Circa Profeſſio- 2
nem obligationis ſe *primò* omnium oſtendit ILLE; Qui publicè obligationis ſuæProfeſſionem facit, in verb. Wir bekennen offentl. mit dieſem Brieff und thun kund Männiglich; *poſtea* conſideranda erit CAUSA illius obligationis & exinde factæ Profesſionis; & *denique* ipſa PROFESSIO ſeu Promiſſio. *Perſona* quæ obligationem profitetur, eſt JOSEPHUS, REX ROMANORUM AUGUSTUS, cujus Auguſtum *Nomen* æquè ac *Titulum* paucis attingemus.

§. 2. JOSEPHI Nomen eſt *Regi Romanorum Auguſto*; 3
Optimum ſane, & quod Exemplar illud omnis Pietatis, Juſtitiæ, Fortitudinis & Prudentiæ *Joſephum Patriarcham* Jacobi Filium refert, *Gen. 30. v. 23. ſeqq. cap. 37. 39. ſeqq.* Et uti Joſe- 4
phi nomen in Linguâ Sanctâ, *Auguſti* Nomen innuit, quod etiam obſervat *D. Fritſchius ad Proœm. Capitulationis Joſephi*, dum deſcendit ab Hebraicâ voce, quæ idem denotat, atque *addat* vel *addet* juxta textum *Gen. 30. v 24.* Ita etiam addet Imperio quondam ſuo Joſephi non tantum Virtutes, uti Auguſtu vocem expli-

cat *Lampadius de Rep. Rom. Germ. P. 3. cap. 1. n. 1.* ſed etiam felix & Auguſtum Regimen, ita ut imitetur omninò Sereniſſimum Dn. Patrem, Invictiſſimum Cæſarem, LEOPOLDUM MAGNUM, Multorum Regnorum & Provinciarum â Barbaris Recuperatorem fortiſſimum, ut verè ſit Imperio dicaturque *Joſephus*, hoc eſt, *Auguſtus Cæſar.*

§. 3. Non me quidem latet, non omnibus æquè patere,
6 quo ſenſu C. *Octavius Cæſar*, cùm averſatus eſſet Domini Titulum, tanquam odioſum, glorioſo Auguſti nomine fuerit contentus;
7 Et ſanè vix placebit omnibus quod Auguſtum ab *augendo* derivemus; ſed fortè potius arridebit, quod vox Auguſti ſit verbum Sacrorum ab *augurio* ſeu *avium geſtu* derivatum, ita ut idem quod *ſanctus* ſeu *conſecratus* denotet, unde & Auguſti dicuntur quaſi nunquam non colendi, Venerabiles & religioſâ obſervatione digni, in *Nov. 134. & alibi*; quo & ſpectat locus apud *Ovidium lib. 1. Faſtor. vers. 609.*

Sancta vocant Auguſta Patres, Auguſta vocantur
Templa, Sacerdotum ritè dicata manu.

Et quando *Florus lib. 4. cap. ult. in fin.* de Auguſto dicit: *Tractatum etiam*, inquit, *in Senatu, an quia condidiſſet Imperium* Romulus *vocaretur: Sed ſanctius & reverentius viſum eſt Nomen* Auguſti, *ut ſcilicet jam tum, dum colit terras, ipſo nomine & Titulo* conſecraretur.
8 Sed quia tamen (1.) Ipſi Scriptores Romani dubitant, an ab *Augurio*, an vero ab *Auctu* derivetur vox Auguſti: Ita enim *Svetonius* in Auguſto *cap. 7.* de Ipſo ſcribit: *Cum quibusdam cenſentibus*, Romulum *appellari oportere, quaſi & Ipſum Conditorem Urbis prævaluiſſet; Ut* Auguſtus *potius vocaretur, non tantum novo, ſed etiam ampliore cognomine, quod loca quoque religioſa, & in quibus augurato quid conſecratur, auguſta dicantur, ab* auctu *vel ab* avium geſtu, guſtuve.
9 Et præterea (2.) Adjectio Particulæ *Semper* vel *Perpetuò* ſignificationem *augendi* potius quàm *inaugurandi* innuere videtur, cùm qui ſemel conſecratus

ciatus eſt, non opus habeat ulteriori, multò minus perpetuâ
conſecratione. Nec (3.) ſine Tavtologia per *Semper* vel *Per-* 10
petuò Auguſtum, perpetuò Venerabilem ſeu colendum intelli-
gere licebit, cùm Auguſti dicantur Venerabiles & Αὔγυστοι ἀσεβ-
βαστοι ſeu colendi, *in Novell. 134 & §. fin. J. de Uſucap.* adeoque
Venerabiles perpetuò Venerabiles incongruè dicti eſſent. *Hinc*
rectius *Auguſtus* ab *Augendo*, uti *Venuſtus* à *Venere* & *Robuſtus* à 11
robore dicitur. Utut enim vox *augendi*, quatenus Auguſtus inde
derivatur, verbum ſacrum fuerit, cùm *augere* dicebatur *conſecrare*
propterea, quod Sacra & Hoſtiæ Ethnicorum, dum conſecraban-
tur, mola ſalsâ adſpergebantur, adeoque immolari, augeri & ma-
ctæ inde dicebantur, uti huc facit locus *Suetonii* in Auguſto *cap.*
96. ibi: *cùm* augeri *hoſtias imperaſſet.* Et vetus Inſcriptio: *Si*
quis huic aræ donum dare, augereque *volet*; Utrobique tamen ab
augendo deſcendit; Ita ut non immeritò vox *Semper Auguſti* 12
Germanicè allezeit Mehrer des Reichs vertatur; Hæc enim Ver-
ſio vocis originalem & propriam, illa verò ortam ſignificatio-
nem & Tropicam reſpicit. Et hæc de Nomine Proprio Regis
Romanorum.

§. 4. Titulos quod concernit, ſunt illi partim *Curia-* 13
les, quos ſibi tribuit Rex Romanorum, partim *Reales.* Inter Cu-
riales primo loco occurrit Compellatio in Plurali, WIR. So-
lent enim Principes de ſemetipſis loquentes, Numero Plurali 14
uti; Cujus uſûs ratio datur moralis æquè ac Politica, ut &
Curialis. Nonnulli enim modeſtiæ adſcribere volunt, quaſi
eo ipſo oſtendant, non ſe ſolos, ſed ſe ſuumque Conſilium id
quod proponitur; decernere, quemadmodum eam in rem Eras-
mum Roterodamum citat *Feltmannus de Titulis Honor. cap. 67.*
n. 1. Quo referri poſſet illud, quod pro faſtu Hiſpanico Non- 15
nulli interpretentur, quod Rex *Hiſpaniæ* inter modeſtiores Gen-
tes ferè ſolus, in ſingulari, ſuppreſſo Nomine Proprio, ſe ſubſcribat
Yo el Rey; *Ego Rex.* Alii verò cum *Limnæo de J. Publ. lib. 4.*

cap. 6.

16 *cap. 6. num. 6.* & Thoma Hobbes in *Leviathane*, quò & facit *cap.* Ejus *ult. de Homine* ei adſcribunt, quod Principes non perſonam ſingularem ſed plures, totumque adeo populum repræſentent, duplicemque gerant perſonam, naturalem ſcilicet ſeu ſingularem & Civilem ſeu repræſentantem.
17 Unde & Principes, ſi quem comiter obſervant, in privato alloquio vel etiam in Literis in
18 Numero ſingulari ſolent alloqui. Modus ille compellandi alium in plurali Numero, uti honorem aliquem Politicum attribuere videtur; ita etiam adverſus ſuperiores primò adhibitus,
19 poſtea etiam ad æquales prorepſit; Et quidem jam Trajani & Diocletiani Imperatorum temporibus occurrere Exempla ex Plinio Secundo & Capitolino probat *Limnæus d. cap. 6. num. 4.* quemadmodum & Epiſtola Johannis, Pontificis Romani, ad Imperatorem Juſtinianum, Hujusque ad Illum reſponſoria in *L. 8. C. de Summ. Trin.* eundem Stylum præ ſe ferunt. Inde ne minus Sibimet Ipſis tribuerent Principes, quam alii Ipſis tribuêre, uſuvenire cœpit, ut & de ſemet Ipſis in Numero Plurali loquerentur.
20 Uti verò alium in Plurali Numero compellandi ab initio Superioritatem innuere eſt viſum; Ita contra in ſingulari aliquem compellare poſſe, inferiorem illius conditionem ſtylo Curiali oſtendere videtur, unde etiam *Jus Tuiſſandi* natum eſt, quod Imperator, exceptis Electoribus, adverſus Principes, Comites alioſq; Imperii ſubditos exercet, de quo plura addere ſuperſedemus; adeat qui volet præter Citatos *Multzium in Repræſent. Majeſt. Imperat. Part. 2. cap. 30.*

§. 5. Titulus *Dei gratiâ* von Gottes Gnaden/ vel ſimi-
21 les, ut *divinâ favente Clementiâ, divinâ ordinante Providentia, permiſſione vel indulgentiâ*, Aus GOttes Verhängnis/ vel aus Gottes Erbarmung, *Dei beneficio, Dei nutu &c.* qualia Exempla quam plurima videre licet apud *Goldaſt. in Conſtit. Imper.* inprimis *Part. 3.* absque dubio Principibus Majeſtatem ſive propriam ſive ſaltem analogam habentibus competit, adeoque vicariam

cariam Dei in terris poteſtatem, quam â Deo habent, Eique non immeritô humiliter recognoſcendo, acceptam referunt, indicat. Qui ipſe Titulus non tantum Illis Principibus, qui magis abſolu- 22
tam in Terris poteſtatem gerunt, ſed etiam Illis competit, qui reſtricto & limitato gaudent Imperio, cum & Hi poteſtatem ſuam, quippe ſummam, immediatè â Deo habeant, prout in *Differt. pralim. c. 4. §. 9.* demonſtravimus. Unde non tantum Gallia- 23
rum & *H*iſpaniarum Monarchis, ſed & Imperatori & Regi Romanorum competit, utut hi magis limitatam habeant poteſtatem. Quid? quod & Electores & Principes Imperii, quod in 24
Conſortium Imperii ſint aſciti, & ſuperioritate territoriali, tanquam Majeſtate quadam analogâ, ut ſinguli gaudeant, prærogativâ illâ non immeritò utuntur, cùm Prælati, Comites & Civita- 25
tes Imperii â Formulâ illâ abſtinent, quod poteſtatem illam, quæ de Imperio ipſis eſt communicata, non ſinguli & perſonaliter, ſed Curiatim habere & exercere cenſeantur; Saltem Praxis Imperii ita uſu obſervare ſolet, utut æquali in territorio ſuo poteſtate gaudeant. Quamvis non ignorem Exempla, quæ de Eberhar-
do Comite Wurtenbergico, de Burchardo, Comite quodam de 26
Hohenberg, de Comitibus Oldenburgicis, de Decano Eccleſiæ Moguntinenſis, aliisque, recenſentur apud *Myler. de Princip. & Stat. Imperii cap. 31. §. 4.* Dn. Eybenium beatæ memoriæ *in Diſſertatione de Origine Regula:* Quod Princeps tantum poſſit in Territorio &c. *Klock. de Contrib. c. 4. n. 146.* Gräfl. Stollbergiſche *Deduction* wegen Königſtein in Beylagen *N. 3.* Talia vero tùm temporis ad modum Styli Curialis obtigiſſe, vix probari poterit. Præterea non multum intereſſe videtur, Sive Titulus *Dei gra-* 27
tia præponatur Pronomini & Nomini Proprio, ſive hoc præponatur Titulo: *H*oc tamen obſervare licet, Stylo Cæſareo 28
ſolennius eſſe, ut præponatur Nomen *P*roprium, Titulo *Dei gratia*, quod non tantum in Proœmio Capitulationis Joſephi, ſed & in aliis Capitulationibus, Mandatis & Edictis Cæſareis obſervare

ſervare licebit, & ubi formula ſic habet: Wir Joſeph von Got-
29 tes Gnaden/ Wir Carl der Fünffte von Gottes Gnaden: Cum Titulis Principum plerunq; Titulus, Dei gratiâ, Pronomini & Nomini Proprio præponi ſoleat, ita: Von GOttes Gnaden Wir N. N. Hertzog ꝛc. vel ſic: Wir von Gottes Gnaden N.N.

30 §. 6. Ad Titulos *reales* Regis Romanorum Joſephi progreſſum facimus; ubi (1.) occurrit Titulus *Regis Romanorum electi* Erwehlter Römiſcher König. Diverſam Nominis Regis Ro-
31 manorum ſignificationem obſervare licet, dum 1. Ipſi olim Imperatores promiſcuè dicti fuere Reges vel Imperatores Romanorum; Et 2. Adhuc hodie Imperator ante Coronationem Rex Romanorum dicitur, prout hæc locutio in *Aur. B. cap. 2. & paſſim* occurrit, & Capitulationes eorum Imperatorum, qui vacante Imperio ſunt electi, in Procemiis hoc ipſum clarè monſtrant, 3. Denique illum Regem Romanorum in ſpecie notat, qui vivo Imperatore eſt electus, quæ etjam ſignificatio hujus loci eſt.
32 *Quando* verè diverſa Cæſaris & Regis Romanorum cœperit Appellatio, cùm olim, uti *Cujacius lib. 2. Obſ. 15. in fin.* notat, Imperatorum Filii, vel qui in Conſortium Imperii ſunt aſciti, potius dicti fuerint Cæſares, optima eſt illorum ſententia, qui rem ad Caroli M. tempora referunt. Ille enim adhuc vivus Filium ſuum Primogenitum, Pipinum, Regem Italiæ, & Ludovicum ſecundo genitum Regem Aquitaniæ fecit, id quod poſtea legem dedit Familiæ, ut Primogenito in Imperio Succeſſuro daretur Regnum Italiæ, etiam vivo Parente. Ita datum fuit Lothario ab Imperatore Ludovico Pio, item Ludovico Lotharii Primogenito; inde poſtmodum invaluit mos etiam Regem Romanorum vivo Imperatore in Imperio Electivo eligendi, quemadmodum ita vivente Patre electus eſt Otto II. Aliique; quæ opinio eſt *Paſquierii lib. 5. des Recherch. de la France Ch. 1. p. 505. & ſequitur* Limnæus *de J. Publ. lib. 2. cap. 15. n. 14.*

33 §. 7. De Titulo *Semper Auguſti* non eſt, cur quidquam

amplius

amplius addamus, cum ſupra §. 3. occaſione Nominis ſatis de eo ſit actum. Hoc tamen prætereundum non eſt, non tantum apud Græcos Imperatores elogium hoc familiare fuiſſe, ut ſemet dixerint Perpetuo *ſeu* Semper Auguſtos, uti eò facit *Subſcriptio Proœmii Inſtitutionum Juſtiniani*, Item *Nov. 60. 63. 66. & 83.* Sed etiam apud Romanos Imperatores non infrequens, uti videre eſt 34
apud *Symmachum lib. 2. Epiſt. 30. & L. 10. aliosq.* Imò & Imperatores Germanicos eum adhibuiſſe Caroli M. *conſtitutio Theodoniſvillana* de Pace Conſtituenda, teſtis eſſe poterit, ubi legitur: *Imperator Carolus, Pius, Felix, Victor ac Triumphator, Semper Auguſtus*, prout extat apud *Baron. Tom. IX. Annal ad A. 806. n. 18. &* Goldaſt. *Tom. 1 fol. 10.* Ita ut hîc meritò deſerere cogamur celeberrimum *Bæclerum in Notitiâ Imperii lib. 4. cap. 1. n. 1.* qui dicit, Fridericum I. Auguſti Nomini voculam *Semper* primum addidiſſe. Neque hoc ſilentio hîc prætermittimus; Non facere nos poſſe cum *Limnæo*, qui in eo ponit differentiam inter Imperatorem & Regem Romanorum; quod Imperator dicatur ſemper Auguſtus, Rex verò tantùm Auguſtus; *de J. Publ. lib. 2. cap. 15. num. 46.* Cùm contrarium ex Principio Capitulationis Joſephi, ibi: Zu allen Zeiten Mehrer des Reichs ut & Capitulationum Illorum omnium, qui vivo Imperatore Reges Romanorum ſunt electi, Ferdinandi I. ſcilicet, Maxi- 35
miliani II. Ferdinandi III. IV. aliorumque pateat; Et quamvis In Conſtitutione *Friderici & Henrici VI. de Pace Conſtantiæ Conſuetudin. Feudalibus ſubnexa in pr.* Exemplum occurrat; Ubi Fridericus *Semper Auguſtus*, Henricus verò *Auguſtus* dicitur, exinde tamen non eſt formanda Regula, maximè cùm evitandæ repetitionis ergò id ibi factum fuiſſe videatur; & veteres voce Auguſti ſimpliciter æquè ac cum adjectâ particulâ *Semper* promiſcuè ſint uſi. 37

§. 8. Ad Titulum *Regis Germaniæ* quod attinet, notatu digna eſt illa quæſtio: *Utrum Regis Germaniæ qualitas à qualitate*

Regis Romanorum ſit diſtincta? Et quamvis coincidere videantur ita, ut Imperium Romanum ipſum Regnum Germaniæ oblitterare, ſi non, quod Blondellus opinatur, tollere videatur, cum Imperium Romanum reſideat apud Germanos, adeoque idem
39 omninò ſit Regem Germaniæ, vel Regem Romanorum dicere; Sed quia tamen 1. reipsâ differunt Imperium Romanum cujus eſt electus Rex Romanorum, & 2. ipſa Germania, ex ſe Regnorum Europæ nobiliſſimum, utut qualitas Imperii ibi non reſideat, cujus Rex eſt Rex Germaniæ, Nec 3. Imperium Romanum obſcurare poteſt autoritatem Germaniæ, dum ita ſubdita credi poſſit ejus, cujus tamen eſt Domina, Quin imò Papa plus ſibi Juris in Germania quàm in Galliâ vel Hiſpaniâ adſcribere non
40 potuit, quàm quod nonnullis falſò perſvaſerit, Germaniam cum Imperio â ſe dependere; Hinc ſi hæc melius & citius diſtincta fuiſſent, minus turbarum inde cepiſſet Germania, ita ut hæc incomoda evitare volens Maximilianus I. Imperator, Titulum Ger-
41 maniæ Regis Titulo Imperatoris vel Regis Romanorum optimo Conſilio addiderit. Non tamen immeritò propter incorporationem Imperii Romani Germaniæ factam, rectè dicuntur Comitia Imperialia, quæ ſunt Germaniæ, & Imperator, qui eſt Rex Germaniæ, *vid.* Conring. *de Imp. Rom. Germ. cap. 12.* Boecl. *in Diſſ. de S. Rom. Imp.* Burgold. *ad Inſtr. P. Part. 1. pag. 176. ſeq.*

42 §. 9. Sequuntur nunc alii Regis Romanorum Tituli reales, quando ſalutatur Rex *Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ*, Archi-Dux *Auſtriæ*; Dux *Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ & Wurtenbergiæ*; Comes *Habspurgi, Tirolis & Goritiæ &c.* Quos ſingillatim percurrere & ſimul docere potuiſſemus, quo jure Singulæ illæ Terræ ad Sereniſſimos Archi-Duces Auſtriæ pervenerint; quod jam olim facere intendimus, dum Anno 1682. Diſſertationem publicam *de Titulis Magnatum realibus in genere* in hâc Giſſenâ habuimus. Sed ne extra Oleas vagemur & prolixiores hîc, quàm par eſt, ſimus, maximè cum quædam

dam illæ Terræ ſint exoticæ, remittimus in quibusdam ad *Limnæi Commentaria ad Capitulationum Proœmia*, inprimis verò ad *Tobiæ Pfanneri Tractatum de Præcipuis Germaniæ Principum Gentibus cap. 1. de Gente Auſtriacâ.* Hoc ſaltem tangendum pau- 43
cis, adhibitum hîc eſſe Titulum Romanorum Regis minorem, qui pro arbitrio pro diverſa tamen Negotiorum, Ipſius Regis nomine expediendorum, adhiberi ſolet, cùm longè major ſit, qui in Privatorum literis ad Ipſum datis, vel etiam ſi res depoſcerit, in gravioribus Negotiis, quæ per modum Edicti ſeu Mandati expedienda veniunt, uſurpatur.

CAPUT II.

DE CAUSA ET FUNDAMENTO OBLIGATIONIS ET POTESTATIS REGIS ROMANORUM.

I. Fundamentum *obligationis & Poteſtatis Regiæ* eſt Pactum. 1.
Quod initum eſt inter Regem Romanorum & Electores 2.
Mediante Electione & Acceptatione. 3.

II. *Pactum fit oblati Acceptatione.* 4.
Quod probatur ex naturâ pacti & Legibus. 4.
Electio *pariter ac* acceptatio *in Laudem Dei & utilitatem publicam eſt facta.* 5.

§. I.

PОrro in Proœmio Capitulationis JOSEPHI, Romanorum 1
Regis Auguſtiſſimi, occurrit *Cauſa & Fundamentum obligationis pariter ac Poteſtatis in Regem Romanorum delata*; Quæ eſt *Pactum* ſeu *Conventio*; Quæ Deo ita dirigente interceſſit inter Laudatiſſimum Regem Romanorum *ex unâ*, & Electores Sacri Romani Imperii *ex alterâ parte*; Dum ſcilicet ab *Hac* Parte facta

3 e t *Electio* ArchiDucis Auſtriæ, tum jam *R*egis *H*ungariæ, Sereniſſimi in *R*egem *R*omanorum *in verbis*: Als wir aus Schickung Gottes des Allmächtigen/ durch die vorgenommene ordentl. Wahl zur Ehr und Würde des Römiſchen Königlichen Namen und Gewalts erhoben/ erhöhet / und geſetzt ſind. Ab *illâ* verò Parte *Acceptatio Electionis factæ* per verba: Deren wir uns auch/ GOtt zu Lob / beladen.

4 §. 2. Inde enim Pactum & Conventionem induci, natura Ejus docet, dum exinde Conſenſus obligatorius naſcitur, quem ab Unâ Parte Electio certis conditionibus facta, & ab Alterâ Parte ita acceptata parit, & præterea *L. 1. §. 2. & 3. ff. de Pact. L. in omnibus 55. ff. de Obl. & Act.* confirmat, acceptationemq; vim habere contractus docent *Natta Vol. 4. Conſil. 683. num. 3.*
5 Cothmann. *Vol 1. Conſil. 60. n. 73 ſeqq. Aliique.* Et quemadmodum Electio in Textu deſcribitur ut *divina*, ut *ex cauſis prægnantibus ſuſcepta*, & denique ut *ordinaria*, ibi: Aus Schickung GOttes des Allmächtigen / durch die / aus bewegenden kräfftigen Motiven und Urſachen vorgenommene ordentliche Wahl; Ita etiam Acceptatio ratione finis ſui, quod in Dei nempe laudem & Imperii *R*omani Honorem, Chriſtianæ quoque Gentis & Nationis Germanicæ, Publicamque Salutem facta ſit, non immerito laudatur *in verb.* Deren wir Uns auch GOtt zu Lob/ dem heiligen Römiſchen Reich zu Ehren/ und um der Chriſtenheit und Teutſcher Nation, auch gemeinen Nutzens / willen beladen.

CAP. III.

DE SUBJECTO ELECTIONIS ACTIVO ſ. PERSONIS ELIGENTIBUS.

I. *In Electione occurrunt* Eligentes *horumque* Titulus, Ordo & Obſervatio Singularis, 1.

Titulus Curialis *eſt, quod Electores ſalutentur* Hochwürdige. 2.

Olim

Olim non niſi Titulo der Ehrwürdigen mactati. 3.
In Capitulatione Caroli V. & Ferdinandi I. legitur Titulus der Hochwürdigen und Ehrwürdigen, & quare? 4.
An exinde argumentum præcedentiæ pro Cardinalibus S. R. Eccleſiæ peti poſſit? 5.
II. Electores Seculares vocat Rex Rom. Durchläuchtig. 6.
Imperatorem verò Allerdurchleuchtigſt. 7.
Quando ille Titulus cœperit, & Latinè Sereniſſimus? 8.
III. Rex Romanorum Electores etiam ſalutat Neven, und Oheim. 9.
Cujus denominationis ratio triplex. 10. 11. 12.
IV. Rex Romanorum Imperatorem vocat Ihre Majeſtät / ſed Electores Ihre Liebden. 13.
Quando cœperit titulus Majeſtatis? 14.
Quomodo Imperator Reges ſalutat? 15.
Quid hodiè obſervetur? 16.
V. Tituli reales vel ſpectant Officium vel Terras? 17.
Quid ſit Achi Epiſcopus. 18.
Quot ſint ArchiEpiſcopi hodiè in Imperio Romano. 19.
Qui ſint Suffraganei Moguntini? 20.
Qui ſint Suffraganei Trevirenſis? 21.
Qui Colonienſis? 22.
Qui Salisburgenſis? 23.
Qui Veſontini? 24.
VI. Electores Eccleſiaſtici ſunt etiam ArchiCancellarii. 25.
Officium ipſorum in Curiâ Imperiali. 26.
Electorio & ArchiCancellarii Jure ſtatim gaudent, quando ſunt electi. 27.
Capitulum ſede vacante Officia illa non exercet. 28.
Tempore Electionis Joſephi quis Sedem Moguntinam habuerit, & quis hodie? 29.
Quis Trevirenſem? 30.
Quis Colonienſem? 31.
VII. Officia Secularium Electorum. 32.
Rex Bohemiæ Archi Pincerna. 33.
Dux Bavariæ ArchiDapifer. 34.
Dux Saxoniæ Archi Mareſchallus. 35.
Marchio Brandenb. Archi Camerarius. 36.
Comes Palatinus Rheni Archi-Theſaurarius. 37.
IIX. De Titulis Electorum realibus remisſivè. 38.
Elector Bavariæ & Elector Palatinus Titulis utuntur inverſo more. 39.
IX: Ordo Electorum in Seſſione eſt, ut Præſentes præferantur Abſentium Legatis. 40.
Probatur ex textu A, B. ratione & deciſione Comitiali. 41.

Salvo

Salvo Directorio, ordine Laterum & Votorum. 42.
X. *Qui fuerint Legati Electorum Abſentium in Electione Joſephi?* 43.
XI. *Capitulationi* Joſephi *interfuit* Rex Bohemiæ. 44.
Unde defendi hoc poſſit? 45.
Et quomodo, eo non obſtante, communis ſententia defendi queat? 46.
XII. *Quid de* origine Electorum *ſtatuendum?* 47.
Quæ ſententia probabilior? 48.
Ejusq; fundamenta. 49.

§. I.

1 Circa *Electionem* conſiderandæ ſunt *I. Perſonæ Eligentes*, quatenus vel ipſi Electores, vel per ſuos Ablegatos, in Electionis negotio fuere præſentes, ibique notanda tam *Titulus*, quam
2 *Ordo*, nec non *Obſervatio Singularis*. Quoad *Titulum Curialem Honorificum*, & quidem *in Concreto talem*, hoc notare licet, quod Electores Eccleſiaſtici à *Rege Romanorum* in textu ſalu-
3 tentur Titulo, der Hochwürdigen / cùm olim non niſi Titulo der Ehrwürdigen / uti ex Capitulationibus Caroli V. & ſequentium Imperatorum ad Ferdinandum III. usque videre licet, fuerint ſalutati, ita ut primâ vice in Electione Ferdinandi IV. ſtylus reperiatur immutatus, ubi Titulus der Hochwürdigen Ipſis cœpit
4 attribui, idque poſtea continuatum. Equidem in Capitulatione Caroli V. & Ferdinandi I. occurrit Titulus der Hochwürdigen und Ehrwürdigen; Sed quia tum temporis inter Eccleſiaſticos Electores Albertus Moguntinus Archiepiſcopus, etiam *Romanæ* Eccleſiæ Cardinalis fuit, Titulus der Hochwürdigen reſpectu Moguntini additus videtur, cum in Capitulatione Maximiliani II. & ſubſequentium Imperatorum Titulus ille rurſus ſit omiſſus, adeoque ſolum Titulum der Ehrwürdigen ibidem
5 videre liceat; *add. hic* Feltmannus *de Tit. Honor. cap. 48.* Non quaſi exinde argumentum alicujus ponderis petere liceat, Cardinales dignitate præcellere Electores Imperii, quod in Lege Imperii fundamentali, ubi præprimis Electorum eſt negotium, major

major Titulus attribuatur Cardinalibus *quam Electoribus*; cum jamdudum contrarium demonſtravit *Joannes Freinshemius de Prae. S. Rom. Imperii Electorum & S. Rom. Eccleſiæ Cardinalium Diatrib. 5.* Sed ſaltem eatenus id valeat; quatenus ſunt Archi-Epiſcopi, & quod Cardinales dignitate vincant ArchiEpiſcopos, non verò Electores, cùm Tituli illi Hochwürdig & Ehrwürdig ſint Tituli Ordinis Sacri & Clericorum, non Electorum quà talium.

§. 2. Electores porrò Seculares Rex & Imperator Ro- 6
manus hodiè compellat Titulo Durchleuchtig / quod tempore Ferdinandi III. demum cœpit, in Cujus quippe Capitulatione primum illa vox iisdem attributa legitur, cùm ante illa tempora Titulus Hochgebohrn Ipſis tribuatur. Imperatori verò, Cu- 7
jus quoque in Prooemio Noſtro, tanquam Regis Bohemiæ, inter Electores occurrit mentio, non tantum â Principibus & Electoribus, ſed etiam, uti ex Textu videre eſt, ab ipſo Romanorum Rege attribuitur Titulus Aller-Durchleuchtigſt; Qui Titulus in Seculo XIV. tempore Caroli IV. & Wenceslai natus dicitur, quamvis Maximilianus I. *in Reformatione Wormatienſi de A. 1495.* Die Frey-Schöpffen und das heimliche Gericht zu Weſtphalen betreffend / Fridericum III. Imperatorem appellet den Durchleuchtigſten *in pr. circ. fin.* Latinè redditur *Sereniſſimus*; Qui Titulus jam apud antiquos Romanorum Imperatores in uſu fuit, uti ex *L. 6. C. de Praeſcr. 30. vel 40. annor.* ubi Anaſtaſio, & *l. 25. §. 4. C. de Nupt. & L. 7. C. de Bon. quæ lib.* patet, ubi Juſtiniano tribuitur. Et quod Carolinis temporibus Imperatoribus familiaris fuerit, vide apud *Bœcler. in Notit. Imperii Lib. 4. cap. 1. num. 1. pag. 84.* Quemadmodum & Rex Romanorum Imperatorem appellat Unſern Gnädigen Herrn Vater / cùm Maximilianus I. in ſimili dixerit Unſer lieber Herr Vater *d. l.* & Ferdinandus I. Carolum V. Unſern lieben Bruder und Herrn *in Capit. in pr.* vocaverit.

§. 3. Alio quoque Titulo Curiali in concreto ſed Sub-

ſtantivo Rex Romanorum ſalutat Electores, ut ſcilicet Eos di-
cat Liebe Neven / Oheimen und Chur-Fürſten *juxta Text. Pro-
œmii Noſtri.* Et Maximilianus I. *d. l.* ad Electores & Status Im-
perii ita: Ehrwürdige/ Hochgebohrne / Ehrſame / Edle / liebe Ne-
ven/Oheimen/Chur-Fürſten / Fürſten / Andächtige und Getreue:
10 Cujus compellationis ratio variè quidem disquiri ſolet, & *Lim-
næus de J. Publ. lib. 3. cap. 3 n. 36.* poſtquam *Heigii* Opinionem *l. 1.
qu. 4. n. 62.* rejecit, hanc eſſe dicit, quod uti Electores Politicos ex
cognationis vel neceſſitudinis vinculo vocat Oheimen; Ita Ec-
cleſiaſticos, quod ſint Imperii Sororis, Eccleſiæ ſcilicet, Filii,
11 adeoque ex Sorore Nepotes; Neven appellet; vel quia Nepos
etiam avum maternum denotare, apud Ditmarum in Chronico
dicitur Limnæo *ad Capit. Caroli V. in Proœm. ad voc.* Neven,
Avunculus verò Matris fratrem, & eum, qui loco Parentis eſt; Ita
non immerito Electores Eccleſiaſtici Nepotes ſeu Patres, & Se-
12 culares Avunculi, ſeu Qui ſunt Parentum loco, vocentur. Sed
quicquid hujus ſit, Solenne eſt Principibus eos, quos affectione
proſequuntur, *Conſanguineorum, Patris, Filii, Fratris, Amici* no-
mine ſalutare; Unde ſine dubio appellatio illa Curialis trahit ori-
ginem, quam Ruperti temporibus primùm adhibitam eſſe ob-
ſervant. *vid.* Heigium & Limn. *in loc. cit.* quibus add. Freinshem.
de Præc. Elect. Diatr. 3. th. 19.
13 §. 4. Titulos *in abſtracto*, uti vocari ſolent, quod atti-
net; Rex Romanorum Imperatorem vocat Ihre Majeſtät / uti
reliquos Electores Ihre Liebden; Quem Majeſtatis Titulum jam
14 Friderici II. temporibus Imperatori datum obſervat Bœclerus
in *Notitiâ S. R. Imperii lib. 4. cap. 1. num. 1. pag. 85.* quamvis â
Statibus Imperii promiſcuè etiam fuerit uſurpatus Titulus Euer
Käyſerlichen Gnaden *vid.* Peckenſtein. *in Theatr. Saxon. part. 1.
cap. 16.* Lehmann. *in Chron. Spir. Lib. 4. cap. 10. p. 300. Edit. in
fol.* add. *Rec. J. de A. 1500. Art. 82.* §. Und wir Chur-Fürſten 3.
ubi Maximilianus I. vocatur Seine Königliche Gnaden. Ferdi-

nandus

nandus I. Carolum V. Imperatorem, fratrem, vocat, Ihre Liebden und Käyſerl. Majeſtät/ prout apparet *ex Capitulatione* dicti
Imperatoris *Ferdinandi I. in pr.* Contra Imperator *R*egem *Ro-* 15
manorum pariter ac *R*eges Exteros ſalutat Ihre Königl. Würde/
uti eò facit *Capitulatio Ferdinandi I. in princ.* quod & Status Im-
perii univerſim conſiderati, quoad Exteros, ſunt imitati, quem-
admodum Conſultatio Comitialis docet in *Act. Publ.* Londor-
pii *Part. V. pag. 125. ſeqq. add.* Arum. *de Comit. cap. 3. num. 44.*
Quamvis hodiè poſt Inſtrumentum Pacis Weſtphalicæ & Exte- 16
ris *R*egibus Titulus Majeſtatis attribui ſoleat, uti conſtat ex *Inſtr.
Pacis tàm Osnabrugenſi quàm Monaſterienſi art. 1. & paſſim*, ut &
ex Tractatu *Neomagenſi art. 1.* & *Pace* nuperrima *Ryswicenſi*. Et
hæc de Titulis Curialibus impræſentiarum ſufficiant!

§. 5. Quod porrò *Titulos Electorum reales* concernit, 17
ſpectant illi vel ad Electorale Officium, vel ad Terras Electorum,
quas vel poſſident, vel in Ipſas prætendunt; *In Electoribus Eccle-
ſiaſticis* duplicis officii in textu fit mentio, ut nimirum dicantur
Archi-Epiſcopi & ArchiCancellarii Imperii. ArchiEpiſcopi ſunt 18
Præſules Epiſcoporum unius Provinciæ, uti ex *Can. 1. diſt. 21.* no-
tat Lancellotus *in Inſtit. Jur. Canon. lib. 1. Tit. 5. §. 2.* In Imperio
*R*omano inter ArchiEpiſcopos eminent Moguntinus, Trevirèn- 19
ſis, Colonienſis & Salisburgenſis. Quos inter *Moguntin⁹* in Eccleſi- 20
aſticis ſuffraganeos habet Epiſcopos Herbipolenſē, Wormatien-
ſem, Spirenſem, Eichſtadenſem, Argentinenſē, Conſtantienſem,
Auguſtanum, Hildeſienſem, Paterbornenſem & Curienſem; *Tre-* 21
virenſi verò Archiepiſcopo ſubſunt Epiſcopus Metenſis, Verodu-
nenſis & Tullenſis, quippe Cujus ſalvum manſit jus Metropoli-
tanatus, per *Inſtr. P. Monaſterienſe §. Primò quod 70.* Et *Coloni-* 22
enſi Epiſcopus Leodienſis, Osnabrugenſis & Monaſterienſis; *Sa-* 23
lisburgenſis porrò Suffraganeos habet Friſingenſem, *R*atisbonen-
ſem, Patavienſem, Tridentinum, Brixienſem, Gurcenſem, Chie-

menſem, Seccovienſem, Laventinum & Viennenſem Epiſco-
24 pos; *vid.* Bucelinum *in Germania Sacra Part. 1. fol. 2. 24.*
& 33. Pelſ. *de Juriſd. Epiſc. Germaniæ Tit. 2.* Ziegler. *de Epiſcop.*
lib. 4. cap. 22.

§. 6. Porrò etiam Moguntinus, Trevirenſis & Colonien-
25 ſis, ArchiEpiſcopi, ſunt *ArchiCancellarii Imperii*, Et Moguntinus
quidem per Germaniam, Trevirenſis verò per Galliam & Colo-
nienſis per Italiam, uti teſtatur *A. B. cap. 2. §. 2. cap. 1. §. 11. & 12.*
Quorum unusquisque baculum, in quo Sigilla vel Typaria Im-
26 perialia ſeu Regalia appenſa ſunt, manu contingit & ante Impe-
ratorem vel Regem reverenter in menſam ponit, Illo in cujus
ArchiCancellariatu Curiam ipſam celebrari contingit, in me-
dio procedente, aliis duobus ex alterutro latere ſubjun-
ctis. Rex verò Sigilla Ipſis ſtatim reſtituit, & Is, in Cujus Ar-
chiCancellariatu Curia eſt, Majus Sigillum collo appenſum us-
que ad finem menſæ geſtat. Baculus verò argenteus duode-
cim marcas habens in pondere, unà cum Sigillis & typariis, nec
non cum Equo mittitur Cancellario Imperialis Curiæ, vel po-
tius ViceCancellario, cujus officium eſt Sigilla & typaria Impe-
rialia cuſtodire, & Inſtrumentis atque literis Imperatoris, nomine
ſuo ſubſcripto, apponere, cùm rarò hoc Ipſe Imperii ArchiCan-
cellarius, interdum tamen, facere ſoleat, de quibus videatur *A. B.*
cap. 27. §. 2. & ibi Limnæus. Item *Mallinckrot. de ArchiCan-*
cellariis Imperii part 2. pag. 113. Et hoc, perinde uti Electorio
27 Jure, ſtatim ac legitimè, communi vel plurium Capitularium ſuf-
fragio, ſunt electi, gaudent, antequam à Pontifice ſint confirmati
vel Pallium ſit acceptum, quia neutrum jus exercent ut Epiſcopi;
unde nec ſede vacante Capitulum id habet, licet in iis, quæ ut
28 Epiſcopus exercet, eadem poſſit Capitulum *cap. un. de Majorit.*
& Obed. in 6. & cap. 6. X. de Conſtitut. ſed ut Electores Imperii,
vi ac virtute Feudorum Regalium, quæ ab Imperatore & Impe-

rio

tio immediatè poſſident. *vid. A. B. cap. 7. §. 2. cap. 20.* Arum. *diſc. 1.*
ad A. B. th. 24 & de Comit. c. 4. n. 103. Schutz. *Vol. 1. Diſp. 7. th. 7.*
lit. L. Sprenger. *in Synopſi cap. 9.* Tempore Electionis Joſephi 29
Romanorum Regis *in Præſulatu Moguntinenſi* ſedebat Reveren-
diſſimus Princeps Elector ANSHELMUS FRANCISCUS ex
Generoſiſſimâ Familiâ Baronum de INGELHEIM prognatus,
quam Sedem hodiè tenet Reverendiſſimus Princeps Elector,
LOTHARIUS FRANCISCUS, Epiſcopus Bambergenſis, ex
illuſtri Baronum de SCHONBORN Familiâ progenitus. *Trevi* 30
renſis verò *ArchiEpiſcopus* hodiè adhuc per Dei gratiam eſt Reve-
rendiſſimus Princeps Elector, JOHANNES HUGO, Epiſco-
pus Spirenſis, Adminiſtrator Prumienſis & Præpoſitus Weiſſen-
burgenſis &c. Imperialis Cameræ Judex; ex illuſtri Baronum de
ORSPECK Familiâ oriundus. *Sedem* denique *Colonienſem* 13
habet Reverendiſſimus & Sereniſſimus Princeps Elector JOSE-
PHUS CLEMENS, Dux Bavariæ, Comes Palatinus Rheni &c.
Et hæc de Electoribus Eccleſiaſticis hîc ſufficiant, quoad reliqua
quæ hîc cumulari multa poſſent, Lectorem Benevolum ad
Commentatores ad A. B. maximè verò ad *Dn. Thulemarium de
Octoviratu* remitto.

§. 7. Officia Secularium quoque Electorum in textu 32
exprimuntur; Ita ut S. R. J. ArchiPincernæ, ArchiDapiferi,
ArchiMareſchalli, ArchiCamerarii, & ArchiTheſaurarii ibidem 33
fiat mentio. *Rex* enim *Bohemiæ* eſt *S. R. Imperii ArchiPincerna*
Ertz-Schenck/ & in celebratione Curiæ Imperialis primũ Potum,
Vinum ſcilicet aquâ permixtum, Imperatori porrigit, per *A. B.
c. 27. §. 5.* qui hodiè eſt Sacratiſſimus Imperator LEOPOLDUS,
Orbi Chriſtiano ex *Ferdinando III. & Mariâ Philippi III. Hi-
ſpaniarum Regis, Filiâ* Anno Chriſti 1640. d. 9. & 19. Jun. fau-
ſto ſidere à Deo datus, & Anno 1656. d. 14. Septembris Rex
Bohemiæ & S. R. J. Elector factus & creatus; *Dux* verò *Bava-* 34
riæ per Inſtrumentum Pacis Weſtphalicæ art. 4. eſt *S. R. Imperii*

ArchiDapiſer & Elector Ertz Truchſeß / & in Coronatione Re-
giâ de Bove aſſato cibos, in quatuor ſcutellis, menſæ Regiæ appo-
nit; juxta *A. B. cap. 27. §. 4.* Qui hodiè eſt Sereniſſimus MA-
XIMILIANUS EMANUEL *Superioris & inferioris Bavariæ nec*
non Superioris Palatinatûs Dux, Comes Palatinus Rheni &c. Na-
tus Anno 1662. d. 11. Julii ex Ferdinando Maria, Electore Bava-
riæ & *H*enrietta Adelheidâ, Victoris Amadei, Ducis Sabaudiæ
35 Filiâ. Porrò *Dux Saxoniæ* eſt *S. R. J. ArchiMareſchallus*, & Ele-
ctor, Ertz-Marſchall / qui in Solenni Imperiali Curiâ menſu-
ram argenteam avenâ plenam accipit, & primitus venienti
dat famulo, Equo Imperatoris miniſtraturo, juxta *A. B.*
cap. 27. §. 1. Qui tempore Electionis Joſephi Romano-
rum Regis fuit glorioſiſſimæ memoriæ Princeps & Ele-
ctor Johannes Georgius III. *Dux Saxoniæ, Juliæ, Cliviæ &*
Montium, Burggravius Magdeburgenſis, &c. qui in Filio Serenis-
ſimo, S. R. J. Principe & Electore, FRIDERICO AUGUSTO.
ex Anna Sophia, Friderici III. Daniæ Regis, pientiſſimæ memo-
36 riæ, Filiâ d. 12. Maji 1670. progenito, & d. 15. Septembr. in Regem
Poloniæ coronato, hodiè floret & vireſcit. Ulterius *Marchio*
Brandenburgicus eſt *S. R. J. ArchiCamerarius* & Elector, Ertz-
Cämmerer / qui in celebratione Curiæ Jmperialis malluvium
argenteum cum gutturnio accipit, & aquam manibus abluendis
Regi Romanorum præbet, Secularibus reliquis mantile interim
tenentibus; Eſt hodie FRIDERICUS III. *Marchio Branden-*
burgicus & Burggravius Noribergenſis &c. ex glorioſiſſimæ re-
cordationis Principe & Electore, FRIDERICO WILHELMO
Marchione *Brandenburgico, Duce Pruſſiæ &c.* & Louysâ Hen-
37 riettâ, Henrici Friderici, Principis Arauſionenſis Filiâ Anno
1657. natus. Denique eſt *Comes Palatinus Rheni*, qui S. R. J.
Elector eſt & *ArchiTheſaurarius* poſt Inſtrumentum Pacis *Cæſar.*
Suec. Art. 4. §. Quod ad Domum Palatinam & Cæſar. Gall. §.
Quod ad 13. Qui tempore Electionis Joſephi Romanorum Re-
gis

gis

gis fuit Sereniſſimus glorioſiſſimæ memoriæ Princeps & S.*R*.J. *E*lector, P*H*ILIPPUS WILHELMUS *Comes Palatinus Rheni, Dux Bavariæ &c.* Auguſtiſſimi *R*omanorum *R*egis Joſephi Avus maternus; Qui in Sereniſſimo S. *R*. J. Principe & *E*lectore, JO*H*ANN*E* WIL*H*ELMO, ex Sereniſſimâ Conjuge *E*liſahethâ Amaliâ, Sereniſſimi Georgi II. Landgravii *H*aſſo-Darmſtadini, pientisſimæ memoriæ Principis, Filiâ, *A.1658. d.19. Aprilis* progenito, adhuc hodiè vivit. Serenisſimum Principem & Electorem, GEORGIUM LUDOVICUM, *Ducem Brunſvicenſem & Luneburgenſem &c.* Reverendisſimi & Serenisſimi Principis, *Erneſti Auguſti*, Epiſcopi Osnabrugenſis & Ducis Brunſvigo-Luneburgenſis, primi acquiſitoris Electoratus, beat. mem. ex *Sophiâ* Palatinâ *A. 1660. d. 28. Maji.* Progenitum, cùm Ejus nulla in Proœmio Noſtro mentio, lubens prætereo.

§. 8. Nunc etiam de Titulis *E*lectorum realibus ratione Terrarum, quas poſſident, vel in eas prætendunt, tractandum eſſet; Sed quia tantum aliquarum in textu fit mentio, & præterea in Proœmio nobis nimiũ prolixis eſſe non licet, hâc vice de iis aliquid tradere ſuperſedemus, & potius ad ſupra laudati *Tobiæ Pfanneri* Tractatum *de Præcip. Germaniæ Principum Gentibus cap. 2.3. & 4.* remittimus. Hoc tamen non omninò omittendum, ex textu obſervari poſſe, Sereniſſimos Electores Bavarum, & Palatinum ferè eodem quidem uti titulo, more tamen converſo; ita ut *E*lectoris Bavariæ Titulus ſit, *Dux Bavariæ, Comes Palatinus Rheni &c.* Palatini verò hic: *Comes Palatinus Rheni, Dux Bavariæ &c.* Atq; hæc ſufficiant de Titulis Electorum! 38 39

§. 9. De Ordine *E*lectorum, cùm ille in *A.B. cap. 4.6.8.9.10. & 22.* ſatis ſit definitus, plura dicere eſt ſupervacuum. *H*oc tamen occaſione Principii Capitulationis Joſephi obſervare licet, quod primo loco ſint collocati Præſentes, poſteà verò Abſentium Legati; Inde enim eſt, quod *E*lectores Bavariæ & Palatinus ſint prælati, & quidem Hic non tantum Legatis Saxonis & 40

Bran-

Brandenburgici, ſed etiam Uterque Legato Imperatoris, tam
41 quam Regis Bohemiæ, quod (1.) præter Textum *A. B. cap. 28.* §. *6.* ubi dicitur, quod Nuncius Electoris abſentis admitti quidem debeat, in menſâ tamen vel ſede mittentis non ſedeat; Et (2.) rationem, quod Dignitas in Principe ſit propria, in Legato verò ſaltem per repræſentationem & Jure alieno; (3.) In Comitiis Ratisbonenſibus A. 1653 *d. 11. Martii* res ita eſt deciſa, ut ſalvo ſemper *Directorio*, ſalvoque *Laterum & Votorum Ordine*, abſentium Electorũ Legati cedant Electoribus præſentibus; quemadmodum illam deciſionem videre licet apud Autorem der Grundfeſte des heil. Röm. Reichs *Part. 2. cap. 4.* & apud Speidelium *in*
42 *Notab. voc. Præcedenz.* Habet enim Elector Moguntinus in Collegio Electorali Directorium, quemadmodum & Decanus Collegii vocatur ab Imp. Sigismundo, apud Londorp. *Act. Publ. Tom. 1. lib. 1. cap. 5. num. 22.* niſi quod in nonnullis cauſis & inprimis religionem Aug. Conf. concernentibus, etiam Electori Saxoniæ attribui ſoleat *vid.* Sprenger. *in Lucern. mod. Stat. pag. 34.* & Limn. *lib. 3. cap. 10. num 33. & ibi.* Fritſch. *& ad L. 9. cap. 1. num. 134.* Grundfeſt des heil. Röm. Reichs *Part. 2. cap. 4. p. 97.* Habet etiam Collegium Electorale ſua *Latera*, *Dextrum* ſcilicet & *ſiniſtrum*; *Illud*, quando Seſſionem Suam, uti in Electionis Conclavi fieri ſolet, Electores habent, occupant Brandenburgicus, Bavarus, Rex Bohemiæ, ſi præſens eſt, & Trevirenſis vel Colonienſis alternando; *Hoc* verò reliqui. Deniq; etiam habent Electores Ordinem Votorũ in A. B. cap 4. præſcriptum, ita ut ad Rogationem Moguntini Elector Trevirenſis Primum habeat Votum, Colonienſis ſecundum, Rex Bohemiæ tertium, Bavarus quartum, Saxo quintum, Brandenburgicus ſextum, Palatinus ſeptimum, & Moguntinus ad rogationem Electoris Saxoniæ octavum & ultimum. Utut ergò Moguntinus Elector per Legatum præſens eſt, tamen regulariter retinet Directorium; nec Elector Palatinus in Electione Joſephi dextrum ſeſſionis latus

occupavit, licet Rex Bohemiæ & Brandenburgicus Elector â dextro latere abſuerint; nec ante Legatos Regis Bohemiæ, Saxonis, & Brandenburgici, ſed in ſeptimo loco ſuam dixit ſententiam.

§. 10. Qui verò Abſentium Electorum Legati fuere, Illi etiam in Textu exprimuntur, adeoque nec hic nulla Eorum facienda mentio. In victiſſimi enim Imperatoris Leopoldi, tanquam Regis Bohemiæ, Legatus fuit Dn. *Franciſcus Udalricus*, Comes Kinsky â Kuniz & Zettaw, Dominus in Klumaz ad Zitlinam, *Sacræ Cæſareæ Majeſtatis Conſiliarius Intimus, Camerarius, Vicarius Regius, Provincialis Curiæ Regiæ Aſſeſſor, Appellationum Præſes, Aulæque Regiæ in Regno Bohemiæ Præfectus*; Jam olim A. 1679. ad Pacem Noviomagenſem Sacræ Cæſareæ Majeſtatis Ablegatus. Sereniſſimi verò Electoris Saxoniæ Johannis Georgii III. glorioſiſſimæ memoriæ Legatus fuit, Dn. NICOLAUS, S. R. J. Bannereſius & Liber Baro DE GERSDORFF, Dominus Baruthi, Hennersdorffi, Brettingæ, Hauswaldæ, Rackelii, Buchwaldæ & Beutelsdorffi, *Sereniſſimi Electoris Saxoniæ Conſiliarius Intimus, Conſilii Status Sanctioris Director & Supremus Superioris Luſatiæ Præfectus*; Sereniſſimi deniq; Electoris Brandenburgici Friderici III. Legatus fuit Dn. SYLVESTER JACOBUS â DANCKELMAN, olim in Academiâ Heidelbergenſi Jurium Profeſſor celeberrimus, poſtea Cameræ Spirenſis Aſſeſſor & inde Sereniſſimi ſui Electoris ad Comitia Ratisbonenſia Ablegatus; nunc pie defunctus.

§. 11. Singulariter in hoc Proœmio Capitulationis Jo- 44
ſephi circa Perſonas Eligentes obſervandum venit, quod in nullâ aliâ præcedentium Impp. & Regum Capitulatione occurrit; Scilicet, quod Sacratiſſimi Imperatoris Leopoldi, tanquam Regis Bohemiæ, expreſſa in eo mentio fiat, cùm tamen in conficiendâ & præſcribendâ Capitulatione nullas videatur habere partes, prout jam in *Diſſertatione Præliminari de Capitulatione Cæſareâ in genere Cap. 3, §. 8.* dictum. Aut enim inde patet, 45

quod ad concludendam & præſcribendam Regi Romanorum. Capitulationem fuerit admiſſus, idque exinde defendi poſſit, (1.) quod cùm jus eligendi habeat, Electio illa non abſtractivè ſed cum obligatione ad Capitulationem eidemque inſertis conditionibus, ſit conſideranda, uti in *diſſert. Prælim. cap. 3.* dictum, & (2.) quod Conceptum Capitulationis Joſephi Legato Regio Bohemico, perque Eundem Cæſareæ Majeſtati, tanquam Regi Bohemiæ, d. 22. Januarii, biduo ante Electionem ſit communicatum, quæque ad illud in *Artic. 4. 5. 6. 12. 17. 34. 35. 40. 43. & 47.* obſervaverit monenda Rex Sacratisſimus, ab Electoribus præviâ deliberatione partim ſint attenta; quodque (3.) in præcedentibus Capitulationibus, & quando Regi Bohemiæ, communicatum eſt Conceptum Capitulationis, id præviâ perlectione (ſine ullis monitis reliquis Electoribus reſtituerit, hoc Juri Ejusdem aliquid monendi præjudicare nequit, cum communicatio illa non cenſeatur fruſtra fieri, ſed potius eum in finem, ut ſi quid occurrat, quod moneat, id faciat; Imò (4.) quod Rex Bohemiæ non tantum, quando Capitulatio Regi Romanorum noviter electo præſentatur, ſed etiam, quando ſolennem & juratam ad Eandem promisſionem præſtat, absque omni
46 omninò exceptione nunquam non ſit admiſſus. Aut verò admisſio illa non eſt obtenta & tum diſtinguendum inter Electionem ejusque confirmationem & inter Capitulorum concluſionem ſeu præſcriptionem; Ita ut Regis Bohemiæ in Proœmio ſaltem propterea fiat mentio, quod Electionis actus ibidem recenſeatur, & quod ad Capitulationis præſentationem, Regisque Romanorum ad eandem obligationem concurrat; unde tamen concludi non poſſet; quod etiam ad deliberanda & concludenda Capitula concurrere debeat, benè tamen nihilominus in Proœmio dicatur, etiam de Rege Bohemiæ, quod cum Rege Romanorum de Capitulatione convenerit; Quæ verò altioris videntur eſſe indaginis.

§. 12. An-

§. 12. Antequam materiam de Electoribus finiamus, 45
non eſt omninò prætereunda vulgaris quidem ſed vexata Quæſtio *de Electorum Origine.* Sed quia in Prooemio Noſtro nulla de eâ dicendi ſe offert occaſio, breviter eam & primis, quod dici ſolet, labris attingemus, B. L. ad Chriſtophorum Gevvoldum de Electoratu, *Schvvederum in Introd. Jur. Publ. Part. Spec. Sect. 2. cap. 2. §. 2.* Thulemarium *de Octoviratu cap. 7.* vel etiam ad *Bœclerum in Not. S. R. Imperii lib. 6. cap. 1. & Noſtras in Eum Notas* remittentes. Ibi enim videri poterit, quam varia occurrat Scriptorum eâ de re opinio, quidque contra Singulos opponi ſoleat & poſſit. Si tamen certum aliquod tempus, ubi cœpit ſeptem Electorum inclytum Collegium, ſtatuendum, Probabiliorem ſententiam Nos putamus eſſe illam, *Quod Electione, Regum Romanorum, in* Conrado I. *cœpta, poſtea* Ottonis III. *ævo, Lege quidem Jus eligendi Germanis ſit confirmatum, penes tamen plures & potiores Imperii Principes adhuc permanſerit, donec* Ottonis IV. *vel* Friderici II. *ætate numerus Electorum lege eſt determinatus*; Ottonem enim III. Poteſtatem Romanorum Imperatorem eligendi Principibus Germaniæ dediſſe ex *Martino Polono, Leopoldo de Babenberg, Joanne Tritbemio, Nauclero, Platinâ* aliisque docent *Schardius de Elect. Germ. Princ. &* Gevvoldus *de S. R. J. Electoratu cap. 6.* & facit eò celebris Rerum German. Scriptor *Huldericus Mutius lib. 14. de Germania; in Tom. II. Piſtoriano.* Monſtrant verò Temporum illorum Hiſtoriæ poſt Ottonem III. Electionem Regum Romanorum fuiſſe penes plures & alios Principes Imperii, quàm poſteà ſunt determinati. Imò poſt mortem Henrici V. Imperatoris Edictum Principum Imperii de obitu Imperatoris *H*enrici V. Auguſti & Novâ Electione faciendâ, exſtat apud *Goldaſt. in Conſtit. Imperial. Tom. I. pag. 259.* ad Annum Chriſti 1126. unde colligi poteſt, jus penes univerſos Imperii Principes Eligendi Imperatorem tum temporis adhuc reſediſſe; Et non ab Electoribus poſteà determinatis electum eſſe Ottonem IV. docet quoque *Arnoldus in*

Chron. Sclav. lib. 7. cap. 15. ubi dicit: *Omnes igitur Principes qui convenerant ac ſi divinitus inſpirati, voto & unanimi conſenſu Ottonem in Romanum Principem & ſemper Auguſtum elegerunt.* Præterea quoque Principum Imperii Diploma de Electione Ottonis IV. apud *Goldaſtum Tom. 1. fol. 287.* & Gevvoldum *de Elect. cap. 7. pag. 723.* idem ſtatuit. Quod verò tempore Ottonis IV. vel ſaltem Friderici II. Imperio numerus Electorum ſit determinatus probat Conſtitutio dicti Ottonis apud *Goldaſtum in Conſtit. Imper. Tom. III. ad Ann. 1209. pag. 371.* ex communicatione τοῦ πάνυ Marquardi Freheri, quæ hæc eſt: *Imperatorum nullus hereditariam dignitatem vindicato; Principes* Sex: *Sacri Ordinis* Tres; Moguntinus, Trevirenſis & Colonienſis; *Profani* totidem: Comes Palatinus Rheni, Dux Saxoniæ & Marchio Brandenburgenſis *Eum deligunto, Hi ſi diſcordes fuerint,* Bohemiæ Regem *cooptanto.* Quam confirmat Teſtimonium *Alberti Stadenſis Abbatis ad Annum M. CC. XL. in Chronic.* dicentis: *Ex Prætaxatione Principum & Conſenſu* (mediante quo jus eligendi Illis conceſſere) *eligunt Imperatorem, Trevirenſis, Moguntinus & Colonienſis; Palatinus eligit, quia Dapifer eſt, Dux Saxoniæ, quia Marſcalcus, & Marggravius de Brandenbourg, quia Camerarius. Rex Bohemiæ, qui Pincerna eſt, non eligit, quia non eſt Teutonicus.* Quæ ad verbum fere leguntur quoque in Speculo Saxon. circa illa tempora compilato, *lib. 3. Art. 57.* addatur *Martinus Polonus,* qui vixit Friderici II. ætate *in Vitâ Ottonis III,* & de eo *Cardinalis Baronius Tom. X. Annal. ad Ann. 996.* Quam etiam penè ſententiam ſequitur *Johannes Freinshemius de Præced. Elector. & Cardin. Diatrib. 3. §. 27. ſeqq.* Ita ut in Comitiis Veronæ A. M. CC. XLV. habitis legem illam latam fuiſſe ſtatuat; Nec diſplicet *Clariſſimo & harum rerum peritiſſimo, nunc pie defuncto Viro* Bœclero *in Notit. S. R. J. lib. 6. cap. 1.*

CAPUT IV.

DE SVBJECTO PASSIVO, PERSONA ſc. ELECTA ſ. REGE ROMANORVM.

I. *Perſona electa eſt* Joſephus, Archi-Dux Auſtriæ. 1.
Requiritur in Perſona Electâ habilitas, *quæ æſtimatur ex* Sexu, ætate, Proſâpia, Profesſione & Statu. 2.
II. *Quæ applicantur ad Regem Romanorum* Joſephum. 3.
Eſt ex Sereniſſima Germanica Proſapiâ, & quali? 4.
III. *An alium quam Germanum eligere in Regem Rom. liceat?* 5.
Quæſtio hæc *inter Moguntinum & Trevirenſem tempore Electionis Caroli V. agitata.* 6.
Fundamentum inprimis Moguntini fuit, quod Lege *prohibeatur alium, quam Germanum eligere.* 7.
IV. Unde quæritur: *Quæ illa lex? An ſcripta, an verò tradita?* 8.
Teſtimonia eam in rem Hulderici Mutii & Franciſci Irenici. 9.
Quæ ſi vera, potius videtur lex expreſſa eſſe quam tacita. 10.
Strauchii & Bœcleri *Diſſenſus.* 11.
V. *Ætas* Joſephi Regis *tempore Electionis.* 12.
Quando natus, electus & coronatus? 13.
An ætas legitima XVIII. *annorum?* 14.
Quod negatur. 15.
Per Capitulationem tamen cautum, ne, antequam 18. ingreſſus ſit Annum, Imperii habenas capeſſeret. 16.

§. I.

PORrò circa Electionem conſideranda eſt II. Perſona Electa, 1 quæ eſt *Sereniſſimus* JOSEPHUS, *ArchiDux Auſtriæ,* jam tum *Rex Hungariæ &c.* cujus breviter notanda habilitas, uti *cap. 2. A. B.* eam requirit & juxta dictam Auream Bullam, inque Eam Commentatores, æſtimatur (1.) ex *Sexu* (2.) *Ætate* (3.) *Proſapiâ* (4.) *Profeſſione* & (5.) ex *Statu,* de quo videantur *Arum. Vol. 1. Jur. Publ. Diſc. 6.* Limn. *de Jur. Publ. lib. 2. cap. 2. & Tom. 1.*

Addit. pag. 208. Add. *Nota Noſtra in* Myler. *de Princip. & Stat. Imper. cap. 8. §. 8.*

3 *§. 2.* De *Sexu, Profeſſione & Statu*, quod ſcilicet Mas, quod Chriſtianus, quod Laicus ſit, non eſt, cur aliquid addamus, cùm ea, quæ manifeſta ſunt, non egeant probatione *cap.*
4 *ſuper eo 3. X. de Teſtib. cog.* Quemadmodum nec *in Hypotheſi* ratione *Proſapiæ* illuſtris *Germanicæ*, aliquid monendũ, cùm notum ſit, Sereniſſimum Regem ex Stemmate Auſtriaco & Palatino utroque Sereniſſimo, eſſe oriundum, Patre ſcilicet LEOPOLDO, Invictiſſimo Romanorum Monarchâ, & Matre Auguſtiſſimâ ELEONORA MAGDALENA TERESIA, Filiâ Sereniſſimi nunc piè defuncti Electoris Palatini, PHILIPPI WILHELMI, ex Sereniſſimâ Conjuge ELISABETHA AMALIA, nata Landgravia Haſſo-Darmſtadina, Sereniſſimi Principis GEORGII II. Haſſiæ Landgravii pientiſſimæ memoriæ Filiâ, progenitâ.

5 *§. 3. In Theſi* verò magnæ quæſtionis eſt: *An ſcilicet alium quàm Germanum eligere in Romanorum Regem liceat?* Quæ quæſtio vehementer in præcedente XVI. ſeculo electionis Caroli
6 V. tempore, eſt agitata; quando Franciſcus I. Rex Galliarum & Carolus quoq; V. Rex Hiſpaniarum ſimul ambibant Imperium, Richardo ſcilicet Electore Trevirenſi acriter pro Franciſco, Alberto verò Moguntinenſi Electore pro Carolo V. diſputante;
7 Ubi inter alia Moguntinus hoc inprimis urgebat, quod Carolus V. utpote Maximiliani I. ex Filio Philippo I. Hiſpaniarum Rege Nepos, ex Gente Germanica eſſet; Franciſcus verò pro peregrino Principe haberetur; *Aſt Lege ſe prohiberi dicebat alium quam Germanum eligere*; quam etiam ſententiam Electores reliqui approbarunt, quemadmodum Georgius Sabinus *de Elect. Caroli V. §. Hac Cum Gallici &c.* & Sleidanus *lib. 1. de Stat. Rel. §. Ubi ventum eſt*, commemorant.

8 *§. 4.* Exinde quæſitum ulterius eſt; *Quæ ſit illa lex?* & *An*

An ſit ſcripta vel tradita? De quâ Huldericus Mutius *in lib. 14.*
de Germaniâ ubi de Ottone III. agit, ita: *Huic*, inquit, *Conſtitu-* 9
tioni (ſcilicet de Electoribus) *aliam addidit, volens patriæ digni-*
tati conſulere; ſancivit enim, ut Soli Germani eligant; & non eli-
gant alium, quàm Germanis Parentibus natum. Et Franciſcus Ire-
nicus *in Exegeſi Germaniæ lib. 3. cap. 33.* ita ſcribit: *Ut eò diu-*
tius Imperium penes Germanos incaleſceret, Legem dixerunt Im-
peratores; Ne externus unquam rerum ſummâ potiretur. Quos
una cum Spangenberg. *in Chron. Sax. c. 154.* laudant *Heigius in*
Quæſt. illuſtr. Part. 1. qu. 5. Arum. *Vol. 1. Jur. Publ. Diſc. 6.* &
Strauch. *in Diſſ. Exot. 4. §. 4.* & in *Inſt. Jur. P. l. 1. Tit. 3. §. 15.* Unde,
ſi hæc vera, dicendum: Expreſſam potius & ſcriptam Legem illam 10
eſſe, quã tacitam ſeu traditam, dum expreſſè ſancita eſſe *Mutio* di-
citur; tradita verò lex non tam ſancitur; quàm introducitur; niſi
fortè per Legem ſcriptam intelligere velis Legem, per ſcripturam
publicatam, ita, ut ſub tradita Lege etiam expreſſè ſancitam com-
prehendere poſſis; Quæ ipſa latius excuſſimus *in Notat. ad* Boecl.
Notit. Imper. lib. 4 cap. 1. p. 94. ad quæſt. An alium quàm Germa-
num &c. ſeqq. Ubi verò laudatus Boeclerus Strauchium nimis
facilem in credendo iis, quos laudat, eſſe dicit, cùm noviores 11
ſint, & Exempla Alphonſi & Richardi in contrariũ proſtent; cui
tamen reſpondere annititur in *Inſt. J. Publ. d. l.* ut & *Heigius d. l.*

§. 5. Ad *Ætatem* Regis quod attinet, tempore Electio- 12
nis nondum XII. compleverat annum. Natus enim eſt, die 13
decimoſexto ſeu *vigeſimo ſexto Julii. An. 1678.* Electus verò die
14. ſeu 24. Januarii & coronatus *d. 26. Jan. A. 1690.* Dubium ergò ex 14
Aureâ Bullâ hoc oritur, quod ſecundum eam ætas octodecim
demum annorum æſtimari videatur legitima, quemadmodum
de ætate Electorum ſtatuitur in *cap. 7. §. 2. A. B. Caroli IV.*
ut & in *A. B. Sigiſmundi §. Et Talis Succeſſio* verſ. *Ætatem.*
apud Goldaſt. *Tom. Un. Conſtit. fol. 145.* vid *Rumelin. ad A. B.*
Part. 1. Diſſ. 7. th. 5. in fin. Sed quia A. B. de ætate Regis Ro-
manorum

manorum nihil habet, à Perſonæ verò Eligentis habilitate ad habilitatem Perſonæ Eligendæ invalidũ omninò ducitur argumentum, inprimis cùm Poteſtas Regis Romanorum, vivo Imperatore, Invictiſſimo Leopoldo, quem ad ſeram usque ſenectutem vivere Boni ſperant & vovent omnes: quieſcat; Et exempla Regum Romanorum, qui 18. annorum ætatem nondum adimplevere, Ottonis ſcil. III. aliorumque, proſtant; Hinc ex
16 ætatis defectu inhabilitas aliqua allegari nequit. Interea tamen *Capitulationi Joſephi Artic. 47.* eſt inſertum: *Ne Regimen vel Adminiſtrationem Sacri Romani Imperii, Eodem forte vacante, in Præjudicium Vicariorum Imperii ante ingreſſum Anni ætatis Decimi octavi capeſſere præſumat.* Quamvis Imperator, uti *Dn. Joannes Chriſtianus* Müldener *in Præfatione Capitulationis Harmonicæ* obſervat, ad dictum Articulum per Legatum Suum Bohemicum monuerit, ut tempus illud anni decimi octavi ad annum decimum quartum reſtringeretur.

CAP. V.

DE OBJECTO, ET CAUSA ELECTIONIS MATERIALI.

I. Objectum *ſeu* Cauſa Materialis *Electionis.* 1.
Nomen *Regium quale?* 2.
Dignitas *Regia qualis?* 3.
Primas defert Imperatori, ſed primas prætendit præ Regibus cæteris. 3.
Cui contradicunt Galli. 4.

II. Poteſtas *Regia quid ſit? Ejusque ad adminiſtrandum neceſſitas.* 5
Effectus *Ejus ſunt Jura Majeſtatica & Regalia.* 6.

III. *An Poteſtas Regis Romanorum ſit ordinaria, an delegata?* 7.
Rationes pro delegatâ 1.2.3.& 4. 8.

IV. *Ordinaria probatur*
(1.) *Ex* Nomine Majeſtatis. 9.
(2.) *Ex* Plenitudine Poteſtatis. 10.
(3.) *Quod dicatur* ex Propriâ poteſtate *agere.* 11.
(4.) *Quod* Reſervata *exerceat.* 12
(5.) *Quod multa attribuantur Impe-*

Imperatori vel *Regi Romanorum.* 13.
(6.) *Quod eam Poteſtatem* jure ſuo *habeat.* 14.
(7.) A Simili, *à Legato Pro-Conſulis Romani petito.* 15.
V. *Schützii* Diſtinctio. 16.
Quæ in eâ ſit difficultas? 17.
Unde diſtinguitur inter Poteſtatem & Exercitium. 18.
Declaratur â Simili Legati Pro-Conſulis. 19.
VI. *An Poteſtas Regia Coronationi Pontificis, an verò Electioni adſcribenda?* 20.
Affirmatur poſterius & probatur. 21.
(1.) *per Auream Bullam.* 21.
(2.) *per Capitulationem.* 22.
(3.) *per Conſtitutionem* Ludovici Bavari. 23.
(4.) *Ex Regnorum Succeſſione.* 24.
VII. Quanta *ſit Poteſtas Regia in ſpecie & in genere.* 25.
In genere Poteſtas eſt Monarchica, *ſed* Ariſtocraticè limitata. 26.
A potiori verò deſumenda Denominatio; & quare? 27.
Reſpondetur ad Objectiones, unam & alteram. 28.
VIII. *An exui rurſus Imperator ſuâ Poteſtate poſſit, ſive ab Electoribus, ſive ab omnibus Imperii Statibus?* 29.
Rationes dubitandi *ex dicto Moguntini & Ottonis IV.* 30.
Ut & ab Exemplis & naturâ Pactorum deſumpta. 31.
Rationes Decidendi (1.) *â Cauſa Efficiente Summæ Poteſtatis.* 32.
(2.) *A defectu Poteſtatis deſtituendi in Electoribus & Statibus Imperii.* 33.
(3.) *A Poteſtate Cæſaris abſolutâ* petitæ. 34.
Exempla hîc nihil probant. 35.
Non tamen, quæ ſunt limitata ſibi arrogare poteſt Imperator. 36.

§. I.

ULterius circa Electionem conſideranda III. eſt *Cauſa materialis & Objectum* ſeu Res, ad quam Rex Romanorum eſt electus, quæ eſt *Nomen, Dignitas & Poteſtas Regia*; & exprimitur his verbis: Zu Ehr und Würde des R. Königl. Namens und Gewalts erhoben. De Nomine hîc non eſt magnoperè laborandum, ſed ſunt ſaltem repetenda illa, quæ ſupra *cap. 1. §. 6.* jam ſunt tradita, & quod in illo hic ſenſu capiatur Nomen Regis Romanorum, quando vivo adhuc Imperatore in Regem eſt electus; de quo

 plura

plura habemus in *Annotatis ad* Boecler. *Notit. Imperii lib. 4. cap. 1.*
3 *num 1. & cap. 2. in pr.* Quod verò ad *Dignitatem* attinet, exinde illa judicatur, quod Imperatori quidem primas meritò deferat, adeò ut Eum etiam Dominum Suum appellet, uti præter Capitulationem Joſephi *in Proœm.* ibi: Unſern Gnädigen HERRN Vater & Ferdinandi I. *in Proœm.* ibi: Unſer lieber Bruder und HERR; etiam teſtatur *R. J. de A. 1555. in pr. & §.* Solches alles *143. & paſſim*; Præ reliquis tamen Regibus contra Ipſi primas tribuant Doctores Juris Publici, uti probat *Beſold. in Diſſ. de Præcedent. c. 2. n. 5. ſeqq.* Limnæus *lib. 2. cap. 15. n. 44.*
4 & prolixè Cruſius *de Præced. lib. 3. cap 3. num. 10. ſeqq.* Contradicunt tamen Scriptores Gallici; *vid.* Jacob. Gothofred. *de Præc. part. 1. cap. 1. th. 4.* Aubry *part. 2. de la Preeminence des Roys de France.* Quæ latius excutere noſtri nunc non eſt inſtituti. *Vid.* rationes pro & contra apud *dd. Autores* & *ibid.* allegatos.

5 §. 2. Poteſtas Regia *eſt quaſi complementum & efficacia Regiminis & adminiſtrationis Regiæ conceſſa*; Uti enim Hæc, quæ hominum eſt imbecillitas, ſæpè etiam perverſitas & malitia, ſine Illa cum effectu geri nequit; Ita etiam quo major eſt hominum multitudo, quoque magis perverſa eorum pertinacia; Sic quoque major Poteſtas eos in ordine retinendi requiritur. Ef-
6 fectus ipſius, qui quaſi quidam rivi ex fonte ſuo fluunt, dicuntur Jura Regia, Regalia ſeu Jura Majeſtatica, quæ ſicuti Poteſtatem Summam tanquam Cauſam ſuam ſupponunt; Ita etiam hæc Officiũ ſeu Obligationem Regiam, cui aſſiſtit, efficaciam & complementum addit, ſupponit; Unde quatenus ad illa obligatur Rex Romanorum, *Officii*, quatenus autem Officio Illi efficacia eſt addenda, *poteſtatis* vel *juris* nomine venit; quamvis haud rarò utrumque ſub Jurium Majeſtaticorum nomine comprehendi videas.

7 §. 3. *An* verò *Poteſtas Regis Romanorum ſit ordinaria & propria; an delegata ſeu mandata?* inſignis eſt apud Doctores Juris Publici quæſtio. Pro delegata ſeu mandata pugnat (1.) quod

omnia

omnia ad mandatum Imperatoris facere dicatur. Ita enim *Capitulatio Rudolphi II. art. 32. & Ferdinandi III. art. 49.* habet: Wir ſollen und wollen auch Uns keiner Regierung oder Adminiſtration im heiligen Römiſ. Reich weiter oder anders unterziehen/ Dann ſo viel Uns deſſen von Käyſerlichen Majeſtät vergönnet und zugelaſſen wird. *Add. R. J. de An. 1555. §.* Damit aber *4. §.* und wiewohl *141. & §.* Solches alles *143.* ibi: Gereden und verſprechen Wir/ an ſtat und im Nahmen Ihrer Käyſerl. Majeſtät. 8

(2.) Quod in Receſſibus Imperii Imperatoris tantum nomine agere dicatur, uti huc pertinet *R. J. de A. 1557. §. 1. ibi*: Haben wir im Nahmen und an ſtat der Röm. Käyſerl. Majeſtät einen andern Reichs-Tag beſtimmet. (3.) Quod Carolus V. cùm An. 1555. in Belgio eſſet, & interea Mandatum *R*egi Romanorum reliquiſſet, ad Commiſſarios ſuos, ad Comitia Auguſtana miſſos, ita ſcripſerit: Daß ſie ſich in ſolchen Fall gegen Ihren freundl. Lieben Bruder den Römiſchen König gedachten Käyſerlichen Schreiben/ und gegebenen Gewalt in alle Wege gemäß verhalten wolten; unde ad mandatum quidem non verò ulterius obſtricti fuiſſe videntur Commiſſarii *vid.* Literæ datæ Bruxellis die 9. Junii An. 1555. apud *Lehman.* in Reichs-Handlungen *lib. 1. cap. 3.* (4.) Quod alias abſurdum ſequi videretur; Imperium habere duo ſumma Capita adeoque Majeſtatem eſſe diviſibilem.

§. 4. Pro Contrariâ tamen ſententia & *poteſtate ordinariâ ſeu propriâ* facit (1.) Quod Regi *R*omanorum Majeſtatis attribuatur Nomen non vanum ſed cum effectu & poteſtate, uti paſſim ex Rubricâ Receſſuum Imperii *de A. 1555. &c.* junctâ ſubſcriptione Statuum Imp. videre & colligere licet. *vid. R. J. de A. 1548. & R. J de A. 1557. in Rubr & fin.* ubi eadem formalia in Receſſu J. Cæſareo & *R*egio obſervantur. (2.) Quod dicatur uti plenitudine poteſtatis *R. J. de A. 1542. §.* Würd ſich aber *102.* ibi: Aus Käyſerlicher und Königlichen Macht und Vollkommenheit. (3.) Quod ex propriâ poteſtate dicatur agere; Unde in *Capitu-* 9 10

latione Ferdinandi I. Art. 2. ita habetur, An ſtat Unſers lieben Bruders und Herrns / auch für Uns ſelbſten; addantur *R. I. de A. 1555.* §. Solches alles *143.* & loca, ubi formula illa occurrit, infinita, â *Limnæo* collecta *ad d. Cap. in voc.* Auch für Uns ſelbſten *num. 1.* (4) Quod ex Poteſtate propriâ Regalia Imperatori ſoli aliàs competentia, ut *jus creandi Nobiles, Barones, Comites &c. Jus erigendi Academias &c.* exerceat, juxta *R. I. de An. 1548.* §. Wie wohl auch *66.* ibi: Daß die Grafen und Herren / Ihre Dignitäten von Uns und unſern freundlichen lieben Bruder / dem Römiſchen König empfangen. *Add. Ord. Cam. part. 1. Tit. 3.* §. Desgleichen *2.* (5.) Quod disjunctivè adſcribantur multa vel Imperatori vel Regi Romanorum, & Ejusdem omninò effectûs habeantur. *Ord. Cam. Part. 1. Tit. 3. §. 2.* ibi: Die jetzige Käyſerliche Majeſtät / Oder UNS confirmiret *R. J. de An. 1555.* §. Und ſollen *64.* ibi: Die Käyſerliche Majeſtät / oder in Deren Abweſen aus dem Reich / UNS / (6.) Quod eam poteſtatem jure ſuo habeat, & quod in Regem Romanorum ab Electoribus ſit electus; Unde etiam ſoli Deo eam fert acceptam; Ita enim Procemium: Wir Joſeph von GOttes Gnaden Römiſcher König; Talis verò poteſtas in Jure dicitur ordinaria non delegata *l. 5. & 6. ff. de Jurisdict.* (7.) Quod uti Legatus Proconſulis, quamvis nomine Proconſulis adminiſtraret, ordinariâ tamen non delegatâ Jurisdictione id faceret, uti *Hahn. ad Weſenbec. in Pand. de Offic. Proconſ.* id probat; Ita ſimili ferè modo cum Rege Romanorum ſe habet.

16 §. 5. Ut ergò hoſce Scopulos evitare poſſit *Schutzius, in Collegio Juris Publ. Diſſ. V. th. 2. ſeqq.* diſtinguit (1.) inter *Imperatorem præſentem & non impeditum, & abſentem ſeu impeditum*; Ibi Imperatorem agere & Poteſtatem exercere, Regis autem Poteſtatem dormire & quieſcere; Hic verò Regem ſuo nomine gubernare dicit; Adeoque ſecundum *Schutzium* Rationes obſtantes de priori caſu, quando Imperator præſens eſt & non

non impeditus, intelligendæ & explicandæ forent; Quando verò in poſteriori caſu, ubi ſuo nomine gubernat, ſuo ſolum nomine adminiſtrat, ſubdiſtingvendum (2.) Inter Regem mandatum habentem ab Imperatore & minus; Ibi & nomine Imperatoris; hîc verò ſuo tantum nomine adminiſtrare dicit. Sed 17
quia tamen Imperatoris eſt adminiſtrare Imperium, adeoque ſemper mandare cenſetur, ſive generaliter ſive ſpecialiter; Deinde in *R. J. de A. 1557.* §. Und aber 2. Rex Ferdinandus agnoſcit Mandatum Imperatoris, & tamen omnia ſuo nomine agere dicit, non addito Imperatoris, nomine, in §. So haben 8. *ſ.* So ſetzen *21.* & §. Dieſen Mängeln *78*; Ita hæc diſtinctio difficultate non carere videtur. Unde (3.) diſtingui poſſe putamus 18
inter *Exercitium & Poteſtatem ipſam*; Poteſtatem non mandari poſſe ab Imperatore, ſed eam Regem Romanorum habere ab Electione & ſuo Jure; quamvis ut eam exercere hîc & nunc poſſit, Imperatoris accedat mandatum ſive generale ſive ſpeciale, neceſſe ſit; quemadmodum Proconſul dicitur mandare Juris- 19
dictionem, hoc eſt exercitium & actum ſecundum Legato ſuo *l. 4. §. ult. L. 12. l. 13. ff. de Offic. Proconſ. & Legati*, Licet Legatus Proconſulis non mandatam ſed ordinariam jure ſuo habuerit Jurisdictionem, uti optimè demonſtrat *Hahn. ad Weſenbec. in loc. alleg.* Unde etiam varias occurrere in Imperiali Praxi formulas videmus, dum nonnullæ ſolius Imperatoris, tanquam Exercitium mandantis, Nonnullæ verò utriusque nomine, Imperatoris nempè Exercitium ſeu actum ſecundum mandantis, Regis verò poteſtatem in actu primo jure ſuo habentis, ſive conjunctivè, ſunt conceptæ. *vid.* præter *Schutzium in loc. alleg.* Limn. *in Jur. Publ. lib. 2. cap. 15. num. 38.* & pluribus *in Tom. 2. Addit. ad. d. num. & ad Capitul. Ferdin. I. art 2. verb.* Auch für uns ſelbſten. Uti etiam hanc quæſtionem tractamus in *Annot. ad Bæclert Notit. S. R. Imperii. Lib. 4. cap. 2. ad verb. Nihil poteſt Imperatorium.*

20 §. 6. Circa *Poteſtatem* Imperatoris & Regis Romano-
rum hoc quoque quæri ſolet: *An illâ Coronationi Pontificiæ, an*
21 *verò Electioni accepta ferenda?* Et ſanè (1.) præter textum *A. B.*
cap. 2. §. 5. ibi: *peractâ ſtatim Electione*, in quo Ipſi Poteſtas ſta-
tim Regia, adminiſtratio, virtus Imperii, Privilegiorumque, ju-
rium & Dignitatum confirmatio attribuitur; egregiè demon-
22 ſtrat & evincit (2.) Prooemium noſtrum in verbis durch vorge-
nommene Wahl zu der Ehr und Würde der Römiſ. Königlichen
Gewalt erhoben / erhöhet und geſetzt / quod Poteſtas Regi Ro-
manorum non ex Coronatione Pontificis, ſed Electione tri-
buatur, cum coronatione, tanquam ritu quodam ſolenni, decla-
23 retur potius, quam fiat Rex & Imperator, Accedit (3.) Conſtitu-
tio Ludovici IV. Bavari apud Goldaſt. *in Tom. I. Conſtit. pag. 336.*
& Tom. 3. pag. 409, ibi: *Fallaciter aſſerentes, quod Imperialis di-*
gnitas & Poteſtas eſt à Papâ, & quod Electus Imperator non eſt ve-
rus Imperator nec Rex, niſi prius per Papam ſeu Sedem Apoſtolicam
confirmetur, approbetur & coronetur. Ideò de Conſilio & Con-
ſenſu Electorum & aliorum Principum Imperii declaramus, quad
Imperialis Dignitas & Poteſtas eſt immediatè â Solo Deo, & quod
de Jure & Imperii Conſvetudine antiquitus approbata, poſtquam
aliquis eligitur in Imperatorem ſeu Regem ab Electoribus Imperii
concorditer, vel majori parte Eorundem, ſtatim ex ſolâ Electione
eſt Rex novus & Imperator Romanorum cenſendus & nominandus,
nec Papa ſive Sedis Apoſtolicæ aut alicujus alterius approbatione, con-
24 *firmatione, autoritate indiget vel conſenſu.* Si enim (4.) in
regnis ſucceſſivis Succeſſor ſtatim â morte defuncti Prædeceſ-
ſoris Rex eſt, quare idem Electio quæ in illius locum ſurroga-
tur, operari non deberet? *vid.* Hermes *in Faſcic. J. Publ. cap. 10.*
n. 1. Arum. *ad A B. Diſc. 2. Concl. 20.* Limn. *de Jur. Publ. lib. 2.*
cap. 4. num. 56. ſeqq. & quæ infra plura dicentur *ad Art. 36.*

25 §. 7. *Quanta* verò ſit *Poteſtas* Regis Romanorum, *in*

ſpecie

ſpecie & quod ad Singula attinet Jura Majeſtatica, ex Articulis Capitulationis addiſcitur; Quod verò quantitatem Poteſtatis Regiæ *in genere* concernit, ea non eſt prætereunda, maximè cum illa inter Doctores Juris Publici ſit valdè controverſa. Breviter autem ſententiam noſtram explicabimus, Eum qui latiora 26
deſiderat ad *Dn. Schwveder. in Introduct. Jur. Publ. part. Gen. c. 4. th. 49.* cujus tamen opinio non omninò placet, *& ibi allegatos* remittentes. Puto verò Poteſtatem illam eſſe Monarchicam, ſed Ariſtocraticè temperatam & limitatam quidem, ita tamen, ut â potiori ſeu Monarchicâ ſit deſumenda denominatio. Quod i plûs 27
temperamentum inprimis ex Capitulatione Cæſareâ haurire licet. Ita enim de Poteſtate Regis ſentiendum & loquendum eſt, prout Leges Imperii publicæ ipſæ loquuntur. Illæ verò de Poteſtate Regiâ ita ſtatuunt, quod Status Imperii homagiali Jure Imperatori ſint devincti, Ejusque dicantur Subditi; quod Imperator per modum Legis in univerſo Imperio valituræ Nobiles, Barones, Comites, Principes creet, de Feudis Imperii inveſtiat, ſummam poteſtatem judiciariam & alia Jura Majeſtatica exerceat, & quod præterea nullum ſit Jus Majeſtaticum etiam cum Electoribus & Statibus Imperii reliquis communicatum, in quo potiora Imperatori non competant. Et quamvis 1.) Im 28
perator multa in vim pacti promittat, quæ etiam meritò obſervat, exinde tamen non magis deſinit eſſe Monarcha, quam Servius Tullius Rex Romanorum eſſe deſiit, quam Romulus, quod hic, quod libitum, imperitaverit, ille verò Sanctor Legum fuerit, quibus etiam Reges optemperarent. Et quamvis etiam 2.) Status Imperii in Conſortium Poteſtatis non paucis in rebus admittantur & votum Comitiale independenter exerceant, ita ut liberum omnino ſit & eſſe debeat juxta *Inſtr. Pac. Cæſar. Svec. Art. 8. §. Gaudeant.* Eſt tamen illa independentia tantum ratione voti in adminiſtrando, non verò ratione Imperii & Poteſtatis Summæ, quæ Imperatori ſalva manet, intelligenda *vid.*

Arum.

Arum. *de Jur. Publ. Vol. 1. Diſc. 1.* Bœcler. *in Not. Imper. Lib. 22. Et Annot. Noſtra ad* Ejusd. *Lib. 4. cap. 1.* ad Quæſt. *An Status imperii ſit Monarchicus?*

29 §. 8. Antequam hoc Caput finiamus non prætermittenda omninò eſt quæſtio Monarchomachis oppoſita: *An exui rurſus Imperator poteſtate ſuâ poſſit, ſive ab Electoribus, ſive ab*
30 *omnibus Imperii Statibus?* Equidem Moguntinus de *Henrico* IV. dixiſſe fertur: *Quem meritum inveſtivimus, quare immeritum non deveſtiamus?* Et Otto IV. Imperator: *Veſtri*, inquit, *ô Principes Juris eſſe fatemur Imperatorem creare ſimul & deſtituere*; Sicuti ex Helmoldi Chronico & Naucleri Chronographiâ refert *Hippolithus â Lap. de Rat. Stat. Part. 1. cap. 3. ſect. 2.* Unde
31 & multa proſtant Exempla deſtiturorum Imperatorum, ut *Henrici IV. Adolphi Naſſovii, Wenceslai, aliorumque.* Et ratio naturalis hîc facit; Quod, ſi Imperator conventionis Leges & Pacta non ſervat, etiam Principes Imperii ipſo Jure obligationis vinculo cenſeantur eſſe ſoluti, ita ut Jure hoſtis uti poſſe videri que-
32 ant. Sed quia Summi Terrarum Principes poteſtatem ſuam Regiam immediatè â Deo, non â populo vel Subditis habent, prout hoc ipſum in *Elem. Juriſpr. Univ.* ſeu *Inſtit. Jur. Nat. & Gent. Part. Gen. Sect. 3. cap. 1. Prop. 1.* demonſtramus. *Add. Diſſ. Prælim. cap. 4. §. 9. num. 49.* Hinc etiam Subditi eam auferre Eidem non poſſunt, ſed optimi quidem Principes expetendi, qualescunque autem patienter ferendi, & Deo Crimina vindi-
33 canda ſunt relinquenda. Et quamvis Electores ſoli eligant, quod Principes Jus eligendi quod olim omnes habebant, in Electores transtulerint, non tamen idem de Jure exauctorandi contigiſſe conſtat; Imò potius contrarium patet, quod Status Imperii non aliam habeant Poteſtatem, quam quæ Ipſis in Legibus Imperii eſt communicata; Nullibi autem data legitur
34 Poteſtas in Caſu contraventionis deſtituendi Principem; Maximè cùm in Juribus non communicatis Princeps abſolutâ gau-

deat

deat poteſtate, adeoque, quod ſine conditione & pacto eſt relictum, eidem invito auferri non poſſit. Neque verò ab Exemplis judicare licet, quæ quia facti ſunt, jus aliquod facere non poſſunt, præpſimis cùm utplurimum injuriâ contigerint. Non eſt tamen negandum, quin ea, quæ limitant Ipſius Poteſtatem, in Cæſarem nunquam tranſierint, adeoq; ea Sibi arrogare non poſſit, ſed ea ſervare Jure divino & naturali ex pacto omninò ſit obligatus; prout hæc latius tam in genere, quàm quoad ſingulos Imperatores olim deſtitutos, excuſſimus in *Annotat. ad* Boecl. *Notit. l. 4. c. 1. n. 5. De fine & deceſſu Imper. add.* Lampad. *de Republ. Rom. Germ. Part. 3. cap. 3. §. 10. & 11.* Boecler. *ad Hippolith. à Lapide Part. 1. cap. 3. ſect. 2.* Reinking. *lib. 1. claſſ. 1. c. 5. Reg. Sec. & Eccl.* Limn. *lib. 2. cap. 11. num. 17. ſeqq.*

CAPUT VI.

DE CAUSA FORMALI ET FINALI ELECTIONIS.

I. *Modus eligendi in Proœmio expreſſus.* 1.
Electio Regum Romanorum ex Familiâ Auſtriacâ eſt legitima & libera. 2.
De Modo Electionis tam in genere quàm in ſpecie remiſſivè. 3.
II. *Nonnulla de modo deliberandi circa Capitulationes conficiendas.* 4.
Quomodo Electores ad Vota circa Capitulationis confectionem ſe accingant? & quid primò *fiat?* 5.
Quid porrò in Caſu diſſenſus? 6.
Quid facto concluſo? & quando? & quomodo Capitulatio Regi Bohemiæ communicetur? 7.
Rex Bohemiæ ad deliberationes Præparatorias Capitulationis non admittitur. 8.
Niſi quod in Electione Joſephi ſingulariter obtigit, ubi quadantenus à rigore receſſum videtur. 9.
Finis Electionis & acceptati Imperii ultimus, intermedius & proximus. 10.

Salus inde in Chriſtianam gentem redundatura, remisſive. 11. | *Dignitas Imperii Romani reſidet apud Nationem Teutonicam 12.*

§. I.

1 CIrca Electionem porrò conſiderandus Modus quoque eligendi, qui in Prooemio exprimitur per Verba; Durch vorgenommene ordentliche Wahl. Ex quo conſtat, quod licet
2 in Familiâ ArchiDucali Auſtriacâ, quæ dignitatem Imperatoriam per ducentos, & quod excurrit, annos laudabiliter ſuſtinuit, ex urgentibus cauſis continuata ſit Electio, ordinaria tamen fuerit, hoc eſt, legitima & libera, nec ſucceſſionis alicujus Schemate co-
3 lorata, de quo pluribus agetur *infra ad Art. 35.* Reliqua, quæ circa modum Electionis tàm in genere: *Utrum conſultum ſit eligi potius Imperatorem, quam naſci?* Item: *Quando Electio vera atque libera in Imperio Romano cœperit? &c.* quam in ſpecie, quoad *Antecedentia* tùm de Loco, tum triplici Electionis tempore, quod vel Intimandi, vel comparendi, vel eligendi ſtatuitur, aliisque, quæ circa vocationem æquè ac comparitionem, nec non jus eligendi ipſum hic cumulari multa ſolent; Ut & quoad *Concomitantia* de Juramento Electorali, de Directorio, de ſeſſione & Lateribus, de Votis, ipſorumque Ordine tam in genere, quàm in ſpecie quoad Electionem Caroli V. nec non majoritate Votorum &c. Et denique quoad *Conſequentia*, de Privilegiorum, Dignitatum, Juriumque Statuum Confirmatione, de Coronatione duplici vel triplici, deque Jure & ritibus coronandi, nec non de Transactione inter Electorem Moguntinum & Colonienſem A. 1657. d. 16. Junii propterea initâ, hîc non inutiliter tractari & dici poſſent, præter ea, quæ *ſupra* & ad *art. 35. & 36. infra* ſunt tacta, lubens prætereo, cùm ex Scriptoribus ad A. B. vel etiam breviter ex *Noſtris ad* Mylerum *de Princ. Imperii cap. 8. Notis* peti poſſint; Prolixè etiam de Electione

ordina-

ordinariâ & extraordinariâ agit *Dn. Schvveder. in Introduct. Jur. Publ. Part. Spec. Sect. 1 cap. 2. & 3.*

§. 2. Inter Antecedentia tamen Electionis non omninò 4
prætermittendum id, quod maximè hujus loci eſt, ſcilicet quod
ad deliberationes de Capitulatione Cæſareâ conficiendâ, &
quoad nonnulla Ejus capita augendâ imminuendâve, ſeu immu-
tandâ ab Electoribus Inſtituendas attinet; Ubi *primò* præceden- 5
tes Capitulationes, inprimis proximè præcedens ad manus ſumi,
& vel ſeorſim ab uno vel duobus cujusvis Electoris Conſiliariis
prædeliberari, & facta primo à Conſiliariis relatione; vel etiam
ſtatim ab Ipſis Electoribus, præviâ prælectione Capitulationis
præcedentis, quid ad ſingulos Articulos monendum, Vota con-
ferri ſolent; *Et Porrò* ſi forte in aliquo puncto diſſentiant, vel 6
etiam ex alicujus Voto novum aliquid emergat, ad rogationem
Moguntini Electoris nova fit Votorum repetitio, donec vel con-
ſentiant, vel ſi pares ſunt numero in diſſentiendo, punctus ille
omittitur. *Ulterius* factô concluſo Conceptum in Moguntinâ 7
Cançellariâ expeditum, denuò revidetur, & *deniq;* Regi Bohemiæ
biduo ante Electionem communicatur, vel in Senatu Ipſi Re-
gi, prout factum A. 1562. Maximiliano II; & A. 1575. Rudolpho
II. nec non An. 1612. Matthiæ; vel etiam Ipſius Legato in vicino
Conclavi, uti factum A. 1690. Legato Regis Bohemiæ, Comiti
Kinskio in Electione Joſephi. De cætero verò ad delibera- 8
tiones præparatorias Capitulationis, contradicentibus tamen
& Proteſtantibus Bohemiæ Regibus, Rex Bohemiæ non eſt ad
miſſus, niſi quod illud quod in nuperâ Joſephi Electione ſingu- 9
lariter obtigit, prout in *Diſſ. prælim. cap. 3. §. 8. & ſuprà c. 3. §. 11.*
diximus, eò interpretari velimus. *vid.* hic inprimis *Protocollum
Electionis Matthiæ Seſſion. IV. V. & VI. apud Dn. Muldenerum
in Capit. Harm.*

§. 3. *Finis* tam Electionis quàm acceptati Imperii jam 10
ſupra *cap. 2.* eſt propoſitus; Quippe cùm *finis ultimus* ſit Glo-

Dei, *intermedius* ſalus publica & Chriſtianæ gentis; *proximus* verò
11 Salus Imperii & Nationis Teutonicæ. Quæ enim inde Salus in Chriſtianam gentem eſt redundatura melior dabitur dicendi oc-
12 caſio ad *Artic. 1. & ſubſeq.* Prætereà & hîc obſervandum, quod innuatur, dignitatem Imperii Romani reſidere apud Nationem Germanicam; Unde etiam frequens compellatio in Legibus Imperii occurrit, ubi dicitur, das heilige Röm. Reich Teutſcher Nation. Rectiſſimè enim adhuc hodiè Romanum dici, quamvis ad Germanos ſit translatum, cùm unà cum ſua gloriâ, dignitate & nomine tranſmiſſum ſit ad poſteros, & quia adhuc in aliqua ſui parte ſubſiſtit, merito nomen retinet, quemadmodum nec fluvius, qui rivus ſit, uti Rhenus, nomen ſuum amittit *l. 1. ff. de Flumin. l. 1. ff. de Riv. l. 30. ff. de A. R. D.* Et ſatis evincunt ea, quæ habet *Bœcler. in Diſſert. de Sacro Rom. Imper.* Schutz *in Colleg. Jur. Publ. Vol. 1. Diſp. 1. th. 15. lit. B.* Arum. *Vol. 1. Jur. Publ. Diſc. 2.* & de Translatione Imperii ad Germanos. *Diſc. 3.* Limn. *de J. P. lib. 1. cap. 4.* & Matth. Flacius Illyricus von Ankunfft des Römiſchen Reichs an die Teütſchen. Atque hæc de Cauſa Obligationis & Poteſtatis Regiæ ſeu Electione & Acceptatione Imperii Romani dixiſſe ſufficiant!

CAP. VII.

DE PROFESSIONE ſ. PROMISSIONE OBLIGATIONIS REGIÆ.

Profeſſio obligationis quomodo fiat in Capitulatione? 1.
Electores obligant Regem non ſuo tantum, ſed & reliquorum Statuum Imperii nomine. 2.
Perſona Regis Romanorum obligatio integratur Autoritate Paternâ. 3.
An etiam inter Perſonas illuſtres hoc locum habeat? 4.
Qualis fuerit conſenſus Romanorum Regis? 5.

II. Modus

II. *Modus obligandi factus eſt mediante Conventione.* 6.
Vox Geding / *quid denotet?* 7.
III. *Materia Obligationis ſunt Articuli conventi,* 8.
Quæ ibi non continentur, illa Cæſari ſunt reſervata, per rationem 1. & 2. 9.
IV. *An Imperatori reſignare Imperium ſit permiſſum?* 10.
Affirmatur, & probatur. 11.

§. I.

PAucis tandem ipſa obligationis Regiæ Profeſſio & Promiſſio tangenda, quæ exprimitur verbis: Wir bekennen offentlich; Daß Wir Uns dieſer nachfolgenden Articul vereiniget / verglichen / angenommen und zugeſaget haben. Continet autem 1
dicta Profeſſio (1.) *Perſonas Obligantes*, Electores ſcilicet, non 2
ſuo tantum, ſed omnium Principum & Statuum Imperii nomine, *ibi*: Mit denen Chur-Fürſten / vor Sich und Sämtliche Fürſten und Stände des Heiligen Römiſchen Reichs; Quod idem & in *Epilogo* repetitur, *ibi*: Haben wir den gedachten Chur-Fürſten vor Sich und im Namen des Heil. Römiſchen Reichs geredt / verſprochen ꝛc. Diximus enim *Supra in Diſſ. Prælim. cap. 3.* Electores in Lege hâc Fundamentali & Univerſali condendâ & præſcribendâ repræſentare reliquos quoque Imperii Principes & Status. Porrò & (2.) comprehendit laudata Regis Romanorum 3
Profeſſio *Perſonam Obligatam* ſeu Regem Romanorum *in verb.* Daß WIR UNS vereiniget und zugeſaget / Quam obligatam Regis Perſonam, utpote in Pupillari adhuc ætate conſtitutam, quaſi integrat Autoritas Sereniſſimi Parentis Imperatoris, invictiſſimi Leopoldi, cujus Conſenſu Obligatio illa facta eſt *in verb.* Aus hierzu gegebenen Väterlichen / auch gnädigen Willen / Uti enim Imperium & Poteſtas Patria in Liberos ex ipſo Jure 4
Naturali dependet, adeò, ut Liberi etiam quoad actus ſuos, & magni inprimis momenti negotia, voluntatem Parentum reſpicere & revereri debeant; Ita nec Perſonæ Illuſtres inde ſunt liberæ; Unde ut à Liberis, in Sacris Paternis adhuc conſtitutis,

ſuſceptæ Obligationes effectum ſortiantur, Paterno opus eſt
5 conſenſu. Hinc Regis Romanorum Auguſti Conſenſus pro-
pter ſuſceptam ad S. R. Imperium Obligationem (1.) plenus
eſt, (2.) liber eſt, & (3.) benè deliberatus eſt, quemadmodum id-
ipſum patet ex verbis Prooemii *ibi*: Aus freyen auch hierzu gege-
benen väterlichen Willen / Alles wiſſentlich / adeoque cum ſcientia
& voluntate liberâ, autoritate interveniente Paternâ, conjunctus.

6 §. 2. Modum obligandi etiam exprimit textus; ſcili-
cet, quod per modum Pacti & conventionis, ſeu conventæ Con-
ditionis Geding- und Pacts-Weiſe inter Regem & Electores
7 nomine Imperii convenerit. Quamvis enim vox Geding et-
iam ſumatur pro Judicio, Unde Vemeding Judicium Crimina-
le Weſtphalicum, Dingſtul Curia Judicialis, Märcker-Ding in
Wetteraviâ, Judicium circa Limites &c. cujus Judex & Præſes eſt
Sereniſſimus *Haſſiæ* Landgravius, dicitur; *H*ic tamen idem de-
notat, ac conventam conditionem ibi: Folgender Articul vereini-
get / verglichen / angenommen und zugeſaget; Quæ verba diverſam
obligandi cauſam innuunt. Uti enim Vox vereiniget Pactio-
nem, & verglichen Conventionem rei dubiæ inſtar transactio-
nis alicujus, adeoque antecedentia Imperii delati; Ita Vox
angenommen / Poteſtatis limitatæ acceptationem, & deni-
que vox zugeſaget / Promiſſionem implementi ſeu illius, de quo
conventum, denotat.

8 §. 3. *Materia* denique ſeu res, ad quam obligatum ſe
profitetur Rex Romanorum innuitur per verba: In nachfol-
genden Articulen; ubi fit relatio ad omnes ſequentes Capitula-
9 tionis Articulos. Hinc ultro ſequitur: Quæ non habentur in
Capitulationis Cæſareæ Capitulis, illa Cæſareæ Poteſtati non
eſſe limitata, ſed potius Eidem reſervata. *H*oc enim innuunt (1.)
expreſa verba relativa; In nachfolgenden Articulen vereiniget und
zugeſaget; Ergò quæ in ſequentibus Articulis expreſſa non ſunt,
de iis non conventum, nec de poteſtate aliquid communica-
tum,

tum, ſed potius Poteſtati Regiæ communi ſunt relicta & reſervata; Reſtrictio enim illa (2.) eſt Regiæ poteſtatis limitatio, adeoque etiam, dum abit à naturalibus Regiæ poteſtatis, ſtrictè interpretanda, nec ultra ea quæ conventa ſunt, extendenda.

§. 4. Ex quibus porrò judicare licet; *An quoque Impera-*
tori reſignare Imperium ſit permiſſum? Et quamvis ex Conventio- 10
ne & Pacto datum ſit & acceptum Regi Romanorum Imperium,
à quo invitâ altera Parte recedere non licet. *l. 5. C. de O. & Act.*
Unde & Henrico II. dum Imperium reſignare tentabat, à Stati-
tibus Imperii eſt contradictum, & ipſe ad Imperii adminiſtra-
tionem revocatus eſt. Sed quia tamen (1.) Capitulationum 11
Pacta ad Articulos conventos reſtringuntur, adeoque quod in
illis articulis non habetur, illius libertati relictum cenſetur,
nulhbi autem in Capitulatione de hoc conventum, quod re-
nunciare Imperio non liceat. Imò (2.) Capitulatio obligatio-
nem non ad tempus vitæ, ſed ad regiminis tempora adſtringit *in*
Art. 1. ibi: Daß wir in Zeit ſolcher unſerer Königlichen Würde/
Ambt und Regierung ꝛc. adeoque haud obſcurè reſignationem
Imperii permittit. Accedit (3.) quod uti unicuique liberum
eſt reſignare officium; Ita nec Imperatori, qui maximè omnium
liber eſt, libertas & poteſtas hæc præcludenda. Unde plura
(4.) exempla Reſignantium Imperium & noviſſimè Caroli V.
de An. 1556. proſtant; quemadmodum Capitulatio *Ferdinan-*
di I. in Proœm. docet, ipſamque Hiſtoriam abdicationis legere
eſt *in Wilhelmo Godelevæo inter Scriptores Rerum German. Tom.*
II. Schardii in fin. Henricus verò II. non tam jure revocatus
eſt ad Imperium, quàm ſuaſu & precibus Statuum; uti vide-
re eſt apud *Limn. ad Capitul. Ferdinandi I. in Proœm. ad voc.*
Obangeregt Römiſch Käyſerthumb ꝛc. *& in Jur. Publ. lib. 2.*
cap. 11. n. 2. ſeqq. & Tom. V. Addit. ad d. loc. & Daniel. Ott. *in*
Jur. Publ. cap. 10. p. 299. Hinc jure meritoque Imperatori Reſi-
gnatio eſt permiſſa.

CON-

ΕΠΙΜΕΤΡΑ.

I.

F*Allitur, egregio quisquis ſub Principe credit*
Servitium; nunquam libertas gratior extat,
Quam SVB REGE PIO.

II.

Optimo jure rejici poſſunt, quæ nunc in uſu ſunt, legationes aſſiduæ.

III.

Poſſe Electores filiis ſuis impuberibus teſtamento tutores dare plurimi negant; pauciores affirmant, quos animus inclinat ſequi.

IV.

Laici etiam poſt Concilium Lateranenſe circa annum D. M C LXXIX. habitum de decimis poſſunt infeudari, alioſq; ſubinfeudare.

V.

Cautio Mutiana præſtatur quoque heredibus legitimis.

VI.

Q. An conſcii criminis læſæ majeſtatis illud indicare debeant, quamvis probare nequeant? *Ait Bartolus: Baldus & ipſius ſectatores negant, Bartoliq; animam inferno mancipant. Plumbeæ iræ! Nos Bartolo adſtipulamur.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE